

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM 5 VE 6. SINIFLARDA SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİM
SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fırat EŞBAHOĞLU

İşletme Anabilim Dalı
İşletme Yönetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Hamide ERTEPINAR

HAZİRAN - 2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM 5 VE 6. SINIFLARDA SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİM
SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fırat EŞBAHOĞLU

Y1212.041266

İşletme Anabilim Dalı
İşletme Yönetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Hamide ERTEPINAR

HAZİRAN - 2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı Y1212.041266 numaralı öğrencisi **Fırat EŞBAHOĞLU**'nun "İLKÖĞRETİM 5 VE 6. SINIFLARDA SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİM SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 12.06.2015 tarih ve 2015/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *Prof. Dr. Hamide Ertepinar* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :29/06/2015

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hamide ERTEPINAR

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Nesrin KALE

.....
Prof. Dr. Hamide Ertepinar

.....
Prof. Dr. Uğur Tekin

.....
Prof. Dr. Nesrin Kale

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum “İlköğretim 5 ve 6. Sınıflarda Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

(29/06/2015)

Fırat EŞBAHOĞLU

ÖNSÖZ

İlköğretim 5 ve 6. sınıflarda seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaşılan sorunlarını incelemeye yönelik olan bu çalışmamda amacım; ortaokulda görev yapan idareci ve öğretmenlerin; seçmeli derslerin uygulandığı öğrencilerin ve velilerinin görüşleri doğrultusunda süreci ve etkilerini değerlendirmektir.

Bu çalışmaya beni yönlendiren, sonsuz yardım, sabır ve anlayış gösteren tez danışmanım, değerli hocam sayın Prof. Dr. Sayın Hamide ERTEPİNAR' a şükran ve saygılarımı sunarım.

Çalışmamda beni destekleyen eşim Müjde EŞBAHOĞLU olmak üzere tüm aileme, görüşlerini aldığım meslektaşlarıma, velilerimize ve öğrencilerime teşekkür ederim.

Haziran, 2015

Fırat EŞBAHOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	1
1.2. Problem Durumu.....	1
1.2.1. Araştırmanın problem cümlesi.....	3
1.2.2. Araştırmanın alt problemleri	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sayıltılar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
2. İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	13
2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	20
2.3. Seçmeli Derslerle İlgili Sorular	21
2.4. Gelişmiş AB Üyesi Ülkelerde Seçmeli Dersler	26
2.5. Seçmeli Derslerin İçeriklerine Genel Bir Bakış	30
2.6. 21. Yüzyıl Öğrenci Özellikleri Ve Seçmeli Dersler	34
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	37
3.1. Araştırmanın Modeli.....	37
3.2. Çalışma Grubu.....	37
3.3. Veri Toplama Araçları	37
3.4. Verilerin Analizi	39
4. BULGULAR VE YORUM	40
4.1. Öğrencilerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar	40
4.2. Velilerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar	43
4.3. Okul Yöneticilerinin Seçmeli Derslerin Seçiminde Karşılaştıkları Sorunlar ...	45
4.4. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar .	46
5. TARTIŞMA VE YORUM	54
5.1. Elde Edilen Bulgularla İlgili Tartışma Ve Yorum	54
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	57
6.1. Sonuçlar	57
6.2. Öneriler	59
6.2.1. Uygulayıcılara öneriler	59
6.2.2. Araştırmacılara öneriler	60
KAYNAKLAR	62
EKLER	66
ÖZGEÇMİŞ	67

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: 2007-2008 Öğretim Yılında İlköğretim Okullarının 1-7. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.....	9
Çizelge 2.2: 2010-2011 Öğretim Yılında İlköğretim Okullarının 1-8. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.....	10
Çizelge 2.3: 2012-2013 Öğretim Yılında Ortaokulların 5-8. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.....	12
Çizelge 4.1: Öğrencilerin “Girdiğiniz Seçmeli Derslerin Seçimini Nasıl Gerçekleştirdiniz?” Sorusuna Verdileri Yanıtlar.....	40
Çizelge 4.2: Öğretmenlerin “Okuttuğunuz Seçmeli Derslerin Neden Sizin Tarafınızdan Yürütüldüğüne Dair Görüşünüz Nedir?” Yanıtları.....	46
Çizelge 4.3: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin İşlenişi İle İlgili Herhangi Bir Hizmet İçi Eğitim Gördünüz Mü?” Yanıtları.....	47
Çizelge 4.4: Öğretmenlerin “Öğrencilerin Seçmeli Derslere Karşı Yaklaşım Ve Motivasyonunu Nasıl Değerlendiriyorsunuz; Zorunlu Derslere Yaklaşımı Arasında Fark Var mı?” Yanıtları.....	48
Çizelge 4.5: Öğretmenlerin “Seçmeli Dersler Gereklidir, Neden?” Sorusuna İlişkin Görüşleri.....	49
Çizelge 4.6: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslere İlişkin Bir Ölçme Değerlendirme Yapılmalıdır, Neden?” Sorusuna İlişkin Görüşleri.....	50
Çizelge 4.7: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin Uygulanmasında Karşılaştığınız Problemler Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	51
Çizelge 4.8: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin Uygulanmasının İyileştirilmesi İçin Çözüm Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	52

İLKÖĞRETİM 5 VE 6. SINIFLARDA SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİM SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ, YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZET

Ulusların ve toplumların en değerli zenginliği ve mirası nitelikli insan gücüdür. Bu potansiyelin etkili bir şekilde kullanımı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim harcamalarının başat yatırımlar arasında olmasının neredeyse birincil sebebidir. Nitelikli insan gücüne sahip olmak için öğrencilerin daha iyi öğrenebileceği ortam ve fırsatlar yaratmak gerekir. Okullarımızda zorunlu derslerin yanı sıra demokratik anlayışla bireylerin ilgi ve yeteneklerine uygun tercih yapabildikleri seçmeli ders uygulaması bu amaca hizmet etmektedir.

Bu çalışmanın amacı; 2005 yılından beri var olan seçmeli ders uygulamasını ortaokullarda görev yapan yöneticiler ve seçmeli derslere giren öğretmenlerin, ilköğretim 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin ve velilerinin görüşlerine göre incelemek, elde edilen bulgular ile problemlere çözüm önerileri sunarak tartışmaktır.

Araştırmanın evreni; 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında, İstanbul ilinin Bayrampaşa ilçesindeki devlet ortaokullarında 5 ve 6. sınıfta okuyan öğrenciler ve velileri, seçmeli derslere giren öğretmenler ve bu okullardaki yöneticilerdir. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi Ali Ülker Ortaokulunda öğrenim gören otuz altı 5 ve 6. sınıf öğrencisi, yedi 5 ve 6. sınıfta öğrencisi olan veli, on dört 5 ve 6. sınıflarda seçmeli derslere giren öğretmen ve Bayrampaşa ilçesinde bulunan altı ortaokul yöneticisini kapsamaktadır.

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı ile hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Katılımcılara seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuştur. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

Analizlere baktığımızda, seçmeli derslerin seçiminde öğrenciler üzerinde ailelerinin etkisinin oldukça fazla olduğu belirlenmiştir. Veli ve öğrencilerin ders içerikleriyle ilgili yeterince bilgilendirilmedikleri saptanmıştır. Seçmeli derslerin sayıca fazla olmasıyla birlikte ikili öğretim yapan okullarda derslik ve öğretmen eksikliği açığa çıktığı, bu nedenle istenilen derslerin seçilemediği belirlenmiştir. Sınıf mevcutlarının fazla olduğu, seçmeli derslere ait ders kitaplarının ve materyallerinin olmadığı, öğretmenlerin konuyla ilgili hizmet içi eğitim almadığı ve notla değerlendirmenin öğrenciler üzerinde kaygıyı artırdığı ifade edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlardan hareketle; seçmeli ders uygulamalarında gerekli öğretmen, materyal ve fiziki ortamın sağlanması, öğrencilerin istedikleri dersleri alabilmelerine fırsat sağlayacak ortam oluşturulması ve seçmeli derslerin içerik ve amaçlarına yönelik bilgilendirmelerin zamanında yapılması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Seçmeli dersler, ilköğretim, eğitim, 4+4+4

THE PROBLEMS AND SOLUTIONS ENCOUNTERED IN THE PROCESS OF SELECTION OF ELECTIVE COURSES IN THE FIFTH AND SIXTH GRADES IN SECONDARY SCHOOLS

ABSTRACT

The most precious wealth and heritage of the nations and societies are the qualified manpower. By the effective use of this potential, the education expenditures of the developed and developing countries among the first investments are almost the primary reason.

It needs to create the environment and opportunities the students can learn better to have the qualified manpower. In accordance with the compulsory classes in our schools; the effective course application the individuals can prefer thinking their interests and talents with the democratic view serves this aim. The aim of this work is to examine the elective course application with the thoughts of parents and students in grades 5th and 6th classes in primary schools, the administrators working in secondary schools and lastly elective course teachers since 2005 and argue by giving solutions to the problems with the obtained findings.

The universe of the investigation are in 2014-2015 academic year, the students study in 5th and 6th classes in the state secondary schools and their parents in Bayrampaşa county of İstanbul city, elective course teachers, lastly administrators in these schools.

The sample of the investigation covers thirtyfive students in 5th and 6th classes, seven parents in these classes, fourteen elective course teachers have Ali Ülker secondary school in Bayrampaşa county of İstanbul city and lastly six secondary school administrators in Bayrampaşa county.

This investigation has been done with a qualitative approach. The results of the investigation have been obtained by conversations.

Semi-structured conversation questions were asked to the attendants about the views of the problems they come across during the period while choosing the elective courses and to give the suggestions about the solutions to these problems. Content analyses was used to solve the obtained results.

When we look into the analyses, it is determined the students on the impact of family is much more while choosing the elective courses, it is detected the students and their parents have not been given enough information about the content of the lessons .

However there are a lot of elective courses numerically, it appears lack of classes and teachers at schools making dual teaching; because of this it is determined the lessons that are wanted can not be chosen by the students.

It is stated that there is a lot of class size, there are not any elective course books and materials, the teachers don't have any in-service training about the subjects, lastly evaluation by giving marks increase the level of anxiety on them.

With the findings and results reached without investigating, it can be said to provide necessary teacher, material and physical environment in elective course applications, constitute the occasions to make the opportunities the students can take the courses they want and finally the information about the contents and aim of the elective courses must be done on time.

Key words : Elective courses, primary school teaching, education, 4+4+4.

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; ilköğretim 5 ve 6. sınıflarda seçmeli derslerin seçim sürecinde yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin karşılaştığı sorunları belirlemek ve çözüm önerilerinde bulunmaktır.

1.2. Problem Durumu

Toplumlarda geçmiş dönemlerden günümüze kadar eğitimin önemi artarak devam etmiş, artmaya da devam edecektir. Sınırların kaldırıldığı dünyada insanların temel yeterliliklere sahip olması, bilgiye ulaşabilmesi, sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve bir kariyer elde edebilmesi için eğitim çağımızın en önemli ihtiyaçlarından biridir.

Ertürk'e göre eğitim; bireyin davranışlarında kasıtlı olarak, istenilen yönde değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanır (Ertürk, 1984). Bir başka deyişle eğitim, çocukların sahip olduğu farklı bilişsel ve duyuşsal özellikleri, ilgi, istek ve ihtiyaçları belirlemek, var olan yeteneklerini ortaya çıkarabilecek farklı ortamları yaratmak ve bunları sürecin temeli olarak kullanmaktır (Saban, 2002).

Öğretim ise okullarda gerçekleşen öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin tamamıdır. Öğretim; öğretme ve öğrenmenin her ikisini de kapsamaktadır. Bir başka deyişle öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istendik davranışların gelişmesi adına uygulanan süreçlerin tamamıdır. (Varış, 1988).

Eğitimin yürütülmesinde bilinmesi ve yapılması gereken bazı temel kavramlar bulunmaktadır. Bunlar eğitim ve öğretime zemin oluşturur. Eğitim ve öğretimin iyi bir şekilde oluşması için temel kavramların bir sıra ile ele alınıp, yürütülmesi gerekir. Temel kavramların yerli yerine oturtulmadığı ya da bazı kavramların göz ardı edildiği durumlarda eğitim ve öğretim amacına ulaşamayacaktır.

Eğitim ve 3đretim iyi bir 3đretim planı, programı ve uygulanabilir haftalık ders programıyla gerekleŒebilir. Bununla beraber okul aile ve çevrenin etkileŒim içinde olması gerekir.

Yapılan bir araŒtırmada ilgili velilerin çocuklarının okul baŒarısını olumlu y3nde etkilediği, velilerin 3đretmen ile aile eliŒkisini 3nlemek için okul tarafından eğitilmelerinin faydalı olacağı y3n3nde fikirler ortaya ıkmıŒtır (elenk, 2001).

Velilerin eğitimlerinin bu s3rete ne kadar 3nemli olduğu yapılan birçok araŒtırmayla ortaya ıkarılmıŒtır. Eğitimin kalitesinin artırılması açısından velilerin ders içerikleri ve kapsamaları konusunda da eğitilmeleri ve bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

3zellikle İlk3đretim ve Eğitim Kanunu'nda yapılan deđiŒikliklerle ortaya çıkan ve kademeli olarak uygulanacak olan seçmeli derslerle ilgili olarak velilerin seçmeli ders içerikleriyle ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu gerekleŒmeden uygulanacak yeni eğitim sisteminin baŒarı getirmeyeceği ortadadır.

30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı kanun ile 3lkemizde zorunlu eğitim 12 yıla ıkarılmıŒ ve sistem 4+4+4 olarak deđiŒtirilmiŒtir. Talim Terbiye Kurulu BaŒkanlıđının 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı Kurul Kararına g3re ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesine g3re 5. sınıflarda uygulanmak 3zere haftada 28 saat zorunlu, 8 saat seçmeli ders olmak 3zere haftada 36 saat derse girmeleri zorunlu olmuŒtur. Seçmeli dersler; Fen Bilimleri ve Matematik, Sosyal Bilimler, Dil ve Anlatım, Sanat ve Spor, Yabancı Dil ve Din, Ahlak ve Değerler olmak 3zere 6 grupta belirlenmiŒtir.

3đrencilerin haftada 8 saat alabileceği seçmeli dersler Œunlardır:

*Kur'an-ı Kerim

*Hz. Muhammed'in Hayatı

*Temel Dinî Bilgiler

*Dil ve Anlatım

*Okuma Becerileri

*Yazarlık ve Yazma Becerileri

*YaŒayan Diller ve Lehçeler

*İletiŒim ve Sunum Becerileri

*Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller)

- *Bilim Uygulamaları
- *Matematik Uygulamaları
- *Çevre ve Bilim
- *Bilişim Teknolojileri ve Yazılım
- *Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)
- *Müzik
- *Spor ve Fizikî Etkinlikler
- *Drama
- *Zekâ Oyunları
- *Halk Kültürü
- *Medya Okuryazarlığı
- *Hukuk ve Adalet
- *Düşünme Eğitimi

Çağdaş eğitimde öğrencilere seçenek sunulması elbette olumlu ve gerekli bir yaklaşımdır. Ancak seçmeli ders seçeneğinin artırılmasıyla birlikte sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler iki seçenektan birini seçmekte zorlanmazlarken yirmi iki seçenektan ders seçmesi oldukça zordur. Özellikle bu seçimlerde velilerin yönlendirmeleri büyük önem teşkil etmektedir. İşte burada veli eğitimi ve bilgilendirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan veliler ders seçim sürecinde sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Seçmeli derslerin seçilmesi sürecinde öğrenci ve velilerin dışında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin de karşılaştıkları sorunlar ortaya çıkmaktadır. Problem işte bu noktada meydana gelmektedir. Seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir, bu sorunlar nasıl çözülebilir?

1.2.1. Araştırmanın problem cümlesi

İlköğretim 5 ve 6. sınıfta seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

1.2.2. Araştırmanın alt problemleri

1- İlköğretim 5 ve 6. sınıfta seçmeli derslerin seçim sürecinde okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

2- İlköğretim 5 ve 6. sınıfta seçmeli derslerin seçim sürecinde öğrencilerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

3- İlköğretim 5 ve 6. sınıfta seçmeli derslerin seçim sürecinde velilerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

4- İlköğretim 5 ve 6. sınıfta seçmeli derslerin seçim sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Seçmeli derslerin öğrencileri hayata hazırlamasında, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasında etkili olduğu genel olarak kabul görmektedir. Seçmeli derslerin olumlu etkilerini en iyi şekilde ortaya çıkarabilmek için seçmeli derslerin seçim sürecinde yaşananların ortaya çıkarılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Seçmeli derslerin seçim sürecinde öğrencilerin ders seçimlerinin veli istekleri ve okul yönetimlerinin yönlendirilmeleriyle hangi noktalara gittiği önemlidir. Öğrenciler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ders seçebilmekte midir? Seçmeli derslerde eğitim amaçlarına ulaşmada hangi sorunlarla karşılaşmaktadır?

Bu araştırmanın, seçmeli derslerin geliştirilmesine, seçmeli derslerin seçilmesine etki eden faktörlerin neler olabileceğine, okulların hangi özelliklerinin seçilen seçmeli dersleri etkilediği konularına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma alanındaki eksikliği giderme adına kendi sınırlılıkları içinde katkı sağlarken bir yandan da ileride yapılacak araştırmalara fikir verebilir.

1.4. Sayıtlar

1- Bu araştırma yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.

2- Belirlenen örneklem grubunun; araştırmanın evrenini temsil edebilecek özellikleri taşıdığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1- Bu araştırma 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul'un Bayrampaşa ilçesindeki devlet ortaokullarındaki yönetici, öğretmen, veli ve öğrencileri kapsamaktadır.

2- Bu araştırma okul yönetimi, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri açısından 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında uygulanacak seçmeli dersleri kapsamaktadır.

3- Bu araştırma sadece 5 ve 6. sınıflarda derse giren öğrencileri ve onların velilerini kapsamaktadır.

4- Bu araştırma sadece seçmeli derslere yönelik yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini kapsamaktadır.

1.6. Tanımlar

Seçmeli Ders: Öğrencilerin öğretim programının zorunlu dersleri dışında kalan kendi isteklerine göre tercih yaptıkları ders yelpazesidir (Aslantaş, 2001).

Okul Yönetimi: 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa ilçesindeki ortaokullarda görevli okul müdürleri.

Öğretmen: 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Bayrampaşa Ali Ülker Ortaokulu'nda görev yapan öğretmenler.

Öğrenci: 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Bayrampaşa Ali Ülker Ortaokulu'nda 5 ve 6. sınıflarda okuyan öğrenciler.

Veli: 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Bayrampaşa Ali Ülker Ortaokulu'nda 5 ve 6. sınıflarda okuyan öğrencilerin velileri.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

Eğitimin amacı istendik yönde davranış değişikliği oluşturmaktır. Değişim ise eğitim sürecinde elde edilen beceri, bilgi, tutum ve değerler ile gerçekleşir (Fidan, 1985).

Eğitimin işlevlerinden birisi; başta birey olmak üzere toplumsal gelişimin öncüsü ve ülke kalkınmasının da yadsınamaz bir parçası olmasıdır. Nasıl insanların fizyolojik ve güvenlik gibi birincil ihtiyaçları varsa en az o kadar kıymetli olan eğitim ihtiyaçları da vardır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de belirtildiği üzere öğrenmek herkesin hakkıdır. Bireyin biricik ve farklı olduğu unutulmamalıdır. Farklı kişilik özellikleri, farklı ilgi alanları, zevkleri, kabiliyetlerinin olması eğitimin hareket noktalarından biridir. Bireyin kendine özgü istek ve gereksinimi olduğu tezini kabul ederken ilgi alanlarına hitap edecek, var olan kabiliyetlerini gün yüzüne çıkaracak programların öğrenme ortamlarında uygulanması eğitimin görevlerindedir (EARGED, 2008).

Ülkemizde geçmiş yıllarda uygulanan ve öğretmen merkezli olarak ifade edilen eğitim sisteminde en önemli eğitimsel kaygı içeriği geniş konuların öğrencilere aktarılmasıydı. Okulların ders saatleri, teneffüs saatleri, öğrenci kıyafetleri tamamen merkezi sistem tarafından kontrol ediliyordu. Ancak günümüzde bilginin doğası ve öğrencilere bilimsel bilginin kazandırılması hakkında edindiğimiz yeni değerler öğrenme ve öğretme süreçlerindeki değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu alandaki en büyük değişim sürecin merkezine öğrencinin yerleştirilmesi ile olmuştur. Aynı zamanda ülkemizdeki demokratikleşme ve insan hakları alanında atılan hızlı adımlar okullarda öğrencilerin ilgi, yetenek ve isteklerine önem verilmesini desteklemiştir (Yüksel, 2005).

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 3. maddesinden anlaşılacağı üzere; eğitim süreci öğrencilerin sahip olduğu potansiyeli geliştirmesine imkân sağlayacak nitelikleri içinde barındıran özelliklere sahip olmalıdır. Kazandığı deneyimleri yaşantısına aktarabileceği bilgi ve becerilerle donatılmış aynı zamanda sorumluluk alma alışkanlığı kazanmış bireylerle toplumun mutluluğuna ve refahına katkıda bulunacak,

gelecekte kendine bir yer edinebilmiş bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır (Resmî Gazete, 14574).

Seçmeli derslerin öğrencileri hayata hazırlamasında, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasında etkili olduğu genel olarak kabul görmektedir. Buna yönelik olarak hazırlanan öğretim programında dersler zorunlu ve seçmeli olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Öğrencilerin mezun olabilmek için tamamlamaları gereken dersler zorunlu ders olarak tanımlanmaktadır. Seçmeli dersler ise belirlenen seçimlik dersler arasından öğrencilerin istek ve yetenekleri doğrultusunda kendi seçtiği derslerdir.

Zorunlu temel derslerin yanı sıra öğrencilerin hür iradeleriyle almak istedikleri dersleri belirleyebilme fırsatı sunmak demokratik toplum felsefesi açısından da uygun bir uygulamadır. Öğrencilerin okula karşı olumlu eğilimler göstermesi için değişik alternatifler sunmak faydalı olacaktır (EARGED, 2008).

İçerisinde bulunduğumuz 21.yüzyılda önemli gelişmeler hızlı yaşanmaktadır. Bilgiye ulaşmanın kolaylaşmasıyla eğitim programlarının ihtiyaçları karşılama düzeyinin artırılması gerekmektedir. Bu nedenle eğitim programlarının demokratik değerlere sahip, teknolojiye hâkim, girişken, yaratıcı bireylerin yetişmesine imkân sağlayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için bilim ve teknolojiye gelişmelere uygun öğretim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Bilgi ve yeteneğe sahip bireyler yetiştirmek için ülkemizde de öğretim programlarının yenilenmesi yönünde önemli çalışmalar yapılmaktadır. (EARGED, 2008).

Elbette ki seçmeli dersler öğrencilerin gelişimlerine destek olmakla birlikte, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Seçmeli derslerin bir diğer özelliği de bireylere hayat becerileri kazandırabilir nitelikte olmasıdır. Bireylerin değişimi yakalayabilmesi için hayat becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir.

Seçmeli derslerin dünyada iki farklı şekilde uygulandığı görülmektedir. Bir tanesi Amerika Birleşik Devletleri'ndeki seçmeli ders uygulamasıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde seçmeli derslerin amacı bireylerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmak ve bu yetenekleri daha da geliştirmektir. Diğer seçmeli ders uygulaması Avrupa ülkelerinde görülmektedir. Bu ülkelerde seçmeli dersler toplumsal olarak sorunlu din, dil ve tarih gibi alanlardaki derslerde verilmektedir (Taş, 2004). Diğer

lkelerden farklı olarak Türkiye de seçmeli dersler Din, Sanat, Spor, Fen Bilimleri, Matematik ve Sosyal Bilimler alanlarındaki derslerden verilmektedir.

Türkiye’de seçmeli dersler ilköğretimde tüm sınıflarda uygulanmakta iken, gelişmiş ülkelerde Türkiye’de ki ilköğretimin ortaokul kısmına denk gelen 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmaktadır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin müfredatında sadece tek bir ders seçmeli olarak alınabilmektedirler. Seçilebilecek ders spor veya güzel sanatlar dallarıyla ilişkili olabilmektedir. Ortaöğretim düzeyinde daha fazla seçenek sunulmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde 1970’lerde öğrencilerin alabileceği daha fazla seçmeli ders olanağı vardı. Ancak seçmeli derslerin sayısının fazlalığının öğrencilerin uluslararası sınavlardaki notlarının düşmesine neden olduğu düşünülmüştür. Ailelerin ve eğitimcilerin itirazı sonucunda seçmeli ders saatleri azaltılmıştır (EARGED, 2008).

Ülkelerin eğitim sistemlerindeki farklılıklar, zorunlu ve seçmeli ders uygulamalarında da farklılık ortaya çıkarmaktadır. lkelerden birinde zorunlu iken başka bir ülkede seçmeli ders olduğu görülmektedir. Örnek vermek gerekirse Türkiye de zorunlu dersler arasında yer alan Coğrafya Dersi, Güney Kore’nin seçmeli derslerinden biridir. Bilindiği üzere Türkiye’de seçmeli ders türü ve içeriği Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın aldığı kararları ile belirlenmektedir.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.7.2005 tarih ve 192 sayılı kararından anlaşılacağı üzere; öğretmenler kurulunda seçmeli dersler belirlenirken okulun bulunduğu çevrenin imkânları, öğrencilerin merak, istek ve ihtiyaçları, aynı zamanda veli görüşleri de dikkate alınmalıdır. Ayrıca seçilen dersin bir önceki yıl aynı öğrenci tarafından alınması zorunlu değildir (Tebliğler Dergisi, 2575).

2007–2008 Öğretim yılında 1–7. sınıflarda uygulanmaya başlanan ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesine göre bir hafta içinde 28 saati zorunlu, 2 saati seçmeli ders olacak şekilde toplam 30 ders saati uygulanmaktaydı. Öğrenciler haftada 2 saat seçmeli ders seçebilmekteydi. Seçmeli dersler Tarım, Satranç, Medya Okuryazarlığı, Bilişim Teknolojileri, Yabancı Dil, Düşünme Eğitimi, Takviye ve Etüt Çalışmaları, Halk Kültürü, Sanat Etkinlikleri, Spor Etkinlikleri olmak zere toplam 10 ders içerisinde 1 seçmeli ders seçimi yapmaktaydılar. Seçmeli dersler ikinci dönemin başıyla, yeni öğretim yılının ilk ayı arasında kalan zaman zarfında

veli görüşleri dikkate alınarak öğretmenler kurulunda bakanlığın belirlediği dersler arasından seçilmekteydi. Ayrıca okutulan seçmeli derslerin okulun imkânları çerçevesinde sene başında okul yönetiminin ve öğretmenler kurulunun kararıyla oluşturulduğu görülmüştür.

Çizelge 2.1.'de 2007-2008 öğretim yılında ilköğretim okullarının 1-7.sınıflarında okutulan zorunlu ve seçmeli derslerin haftalık ders saati dağılımları verilmiştir.

Çizelge 2.1 : 2007-2008 Öğretim Yılında İlköğretim Okullarının 1-7. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.

	DERSLER	SINIFLAR						
		1	2	3	4	5	6	7
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE	12	12	12	6	6	5	5
	MATEMATİK	4	4	4	4	4	4	4
	HAYAT BİLGİSİ	5	5	5	-	-	-	-
	FEN VE TEKNOLOJİ	-	-	-	4	4	4	4
	SOSYAL BİLGİLER	-	-	-	3	3	3	3
	T.C.İNK.TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	-	-	-	-
	YABANCI DİL	-	-	-	3	3	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	-	-	-	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR	2	2	2	1	1	1	1
	MÜZİK	2	2	2	1	1	1	1
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	2	1	1
	TEKNOLOJİ VE TASARIM	-	-	-	-	-	2	2
	TRAFİK GÜVENLİĞİ	-	-	-	1	1	-	-
	REHBERLİK/SOSYAL ETKİNLİK	1	1	1	1	1	1	1
ZORUNLU DERSLER TOPLAMI	28	28	28	28	28	28	28	
SEÇMELİ DERSLER	YABANCI DİL				2	2	2	2
	SANAT ETKİNLİKLERİ	1	1	1	2	2	2	2
	SPOR ETKİNLİKLERİ	1	1	1	2	2	2	2
	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	1	1	1	2	2	1	1
	SATRANÇ	1	1	1	1	1	1	1
	DÜŞÜNME EĞİTİMİ	-	-	-	-	-	1	1
	HALK KÜLTÜRÜ	-	-	-	-	-	1	1
	TARIM	-	-	-	-	-	1	1
	MEDYA OKURYAZARLIĞI	-	-	-	-	-	1	1
	TAKVİYE VE ETÜT ÇALIŞMALARI	1	1	1	-	-	-	-
	SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI	2	2	2	2	2	2	2
GENEL TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30	

2010-2011 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren uygulanan İlköğretim Okulları Ders Çizelgeleri, seçmeli dersler ile açıklamaları 20.07.2010 tarihli ve 75 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Seçmeli dersler yine ikinci dönemin başıyla yeni öğretim yılının son ayı arasındaki zaman diliminde okulun ve bulunduğu çevrenin imkânları doğrultusunda, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ve veli görüşleri de dikkate alınarak “Seçmeli Dersler” bölümünden öğretmenler kurulunca belirlenmektedir. Bu karara göre belirlenen İlköğretim okulları haftalık ders çizelgesine göre 5. sınıflarda 26 saat zorunlu, 4 saatte serbest etkinlikler olmak üzere 30 ders saati, 6 ve 7. Sınıflarda 29 saat zorunlu, 1 saat seçmeli ders olmak üzere toplam 30 ders saati olarak belirlenmiştir. Buna göre 5. sınıflarda seçmeli ders kaldırılmış, 6 ve 7. sınıflarda ise haftada sadece 1 saat seçmeli ders seçim hakkı verilmiştir. Seçmeli dersler de öğretmenler kurulunca belirlenmektedir.

Çizelge2.2.’de 2010-2011 öğretim yılında ilköğretim okullarının 1-8.sınıflarında okutulan zorunlu ve seçmeli derslerin haftalık ders saati dağılımları verilmiştir.

Çizelge 2.2: 2010-2011 Öğretim Yılında İlköğretim Okullarının 1-8. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.

İLKÖĞRETİM OKULLARI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERSLER		SINIFLAR							
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	11	11	11	6	6	5	5	5
	Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
	Hayat Bilgisi	4	4	4					
	Fen ve Teknoloji				3	3	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil				3	3	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1	1	1	1
	Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım						2	2	2
	Trafik Güvenliği				1*	1			
	Rehberlik/Sosyal Etkinlikler						1	1	1
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI		25	25	25	26	26	29	29	28
SEÇMELİ DERSLER	Yabancı Dil						1	1	1
	Sanat Etkinlikleri						1	1	1
	Spor Etkinlikleri						1	1	1
	Düşünme Eğitimi						1	1	1
	Halk Kültürü						1	1	1
	Medya Okuryazarlığı						1	1	1
	Bilişim Teknolojileri						1	1	1
	Satranç						1	1	1
	Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi**								1
	Tarım						1	1	1
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı							1	1	2***
SERBEST ETKİNLİKLER		5	5	5	4	4			
TOPLAM DERS SAATİ		30	30	30	30	30	30	30	30

Bunların sonucunda seçmeli ders programında yenileşme ve gelişme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. 30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı kanun ile Ülkemizde zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmış ve sistem 4+4+4 olarak değiştirilmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı Kurul Kararına göre ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesine göre 5. sınıflarda uygulanmak üzere haftada 28 saat zorunlu, 8 saat seçmeli ders olmak üzere haftada 36 saat derse girmeleri zorunlu olmuştur. Öğrenciler belirlenmiş seçmeli derslerden haftada 8 saat ders seçebilmektedirler.

Çizelge 2.3'de 2012-2013 öğretim yılında ortaokullar 5-8. sınıflarında okutulan zorunlu ve seçmeli derslerin haftalık ders saati dağılımları verilmiştir.

Çizelge 2.3 : 2012-2013 Öğretim Yılında Ortaokulların 5-8. Sınıflarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Haftalık Ders Saati Dağılımları.

	DERSLER		SINIFLAR				
			5	6	7	8	
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE		6	6	5	5	
	MATEMATİK		5	5	5	5	
	FEN VE TEKNOLOJİ		4	4	4	4	
	SOSYAL BİLGİLER		3	3	3	-	
	T.C. İNK. TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK		-	-	-	2	
	YABANCI DİL		4	4	4	4	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ		2	2	2	2	
	GÖRSEL SANATLAR		1	1	1	1	
	MÜZİK		1	1	1	1	
	BEDEN EĞİTİMİ		2	2	1	1	
	TEKNOLOJİ VE TASARIM		-	-	2	2	
	REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA		-	-	-	1	
	ZORUNLU DERSLER TOPLAMI			28	28	29	29
	SEÇMELİ DERSLER	DİN,AHLAK VE DEĞERLER	Kur'an-ı Kerim (4)	2	2	2	2
Hz. Muhammed'in Hayatı (4)			2	2	2	2	
Temel Dinî Bilgiler (2)			2	2	2	2	
DİL VE ANLATIM		Okuma Becerileri (1)	2	2	-	-	
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)	2	2	2	2	
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)	2	2	2	2	
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)	-	-	2	2	
YABANCI DİL		Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)	2	2	2	2	
FEN BİLİMLERİ VE MATEMATİK		Bilim Uygulamaları (4)	2	2	2	2	
		Matematik Uygulamaları (4)	2	2	2	2	
		Çevre ve Bilim (1)	-	-	2	2	
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (4)	2	2	2	2	
SANAT VE SPOR		Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	
		Müzik (4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)	
		Drama (2)	2	2	-	-	
		Zekâ Oyunları (4)	2	2	2	2	
SOSYAL BİLİMLER		Halk Kültürü (1)	-	2	2	-	
		Medya Okuryazarlığı (1)	-	-	2	2	
		Hukuk ve Adalet (1)	-	2	2	-	
		Düşünme Eğitimi (2)			2	2	
SEÇMELİ DERS SAATİ SAYISI			8	8	8	8	
TOPLAM DERS SAATİ			36	36	37	37	

Son olarak Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2013 tarih ve 22 sayılı Kurul Kararıyla; 69 sayılı karar üzerinde değişikliği gidilmiştir. İlköğretim kurumları haftalık ders çizelgesine göre 5 ve 6. sınıflardan başlayacak şekilde kademeli olarak uygulanacak ve haftada 29 saat zorunlu, 6 saat seçmeli ders olmak üzere haftada 35 saat derse girmeleri zorunlu olmuştur. Öğrenciler belirlenmiş seçmeli derslerden haftada 6 saat ders seçebilmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığının 2012/37 numaralı Genelgesinde “Kurul Kararında yazılı olan seçmeli derslerle öğrencilerin kendi özelliklerini keşfetmelerinin yanı sıra akademik başarılarına da katkı sağlamaları amaçlanmıştır. Seçmeli dersler öğrenciler tarafından ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, velisinin de rehberliğiyle belirlenecek” denilmektedir.

2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Taş (2004), ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıfların seçmeli ders programlarını öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıyla, betimsel bir çalışma yapmıştır. Çalışma, Adana ili merkez ilçeleri Seyhan ve Yüreğir’deki ilköğretim okullarında yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemi ile 17 ilköğretim okulunda seçmeli derslere giren öğretmenler ile 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılan okullarda okutulan seçmeli derslerin okul idaresi ve öğretmenler kurulu tarafından belirlendiği görülmüştür. Seçmeli derslerin öğrenciler tarafından belirlenmesi gerektiği, öğretmen ve öğrencilere ihtiyaç duydukları materyal ve imkânlar sağlandığında seçmeli derslerin faydalı olabileceği ifade edilmiştir. Seçmeli derslerin seçimi okul idaresi ve öğretmen kurulu tarafından belirleniyor. Seçmeli derslerin öğrenciler için gerekli ve yararlı olduğu ifade edilmiştir. Hem öğretmen hem de öğrenciler seçmeli derslerin daha verimli yürütülmesini istiyor. Öğrenciler seçmeli derslerin bazılarını isteyerek bazılarını zorunluluktan alıyor ayrıca seçmeli dersler öğrenciler tarafından ciddiye alınmıyor. Öğretmen ve öğrenciler seçmeli ders çeşitliliğini genel olarak yeterli bulmakla birlikte programda yenileşme ve gelişmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrenciler aynı zamanda derslerde kullanılacak materyallerin yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Diğer bir araştırma Aslantaş (2011), tarafından ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin seçmeli ders tercihlerinde rehber öğretmenlerin ne ölçüde etki ettiklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin seçmeli ders tercihlerine etki edebilecek çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişkiler de araştırılmıştır. Bu amaçla öğrencilerin seçmeli ders tercihlerine etki edebilecek unsurları belirlemeye yönelik bir anket geliştirilmiş ve geliştirilen anket rastgele seçilen okullardaki 9. sınıf öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen verilerle; bazı demografik özellikler arasında ilişki ve farklarının ortaya koyulması yoluyla ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin seçmeli ders tercihine etki edebilecek unsurlar açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya çeşitli türdeki 6 ortaöğretim kurumundan 325 öğrenci katılmıştır. Anketler okullara bizzat gidilerek yapılmış ve gerekli yerlerde öğrencilere açıklamalarda bulunulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

- 1- Rehber öğretmenlerin ders seçimine etkisine ilişkin öğrenci algılarının öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Rehber öğretmenlerin genel lise öğrencilerinin ders seçimine etkisi meslek lisesi öğrencilerinin ders seçimine etkisinden; meslek lisesi öğrencilerinin ders seçimine etkisi de Anadolu lisesi öğrencilerinin ders seçimine etkisinden anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.
- 2- Erkek rehber öğretmenlerin öğrencilerin ders seçimine etkisi kadın rehber öğretmenlerin ders seçimine etkisinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.
- 3- Rehber öğretmenlerin öğrencilerin ders seçimine etkisinin rehber öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüş, 22-30 yaş arası rehber öğretmenlerin 31-40 yaş arası rehber öğretmenlerden ve 41 yaş ve üzeri rehber öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha etkili oldukları görülmüştür.
- 4- Rehber öğretmenlerin öğrencilerin ders seçimine etkisinin öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Ailesinin aylık geliri 750 TL' den az olan öğrencilerin ders seçimine rehber öğretmenlerin etkisi, ailesinin aylık geliri 1501-2000 TL arası olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.
- 5- Rehber öğretmenlerin ders seçimine etkisi öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklı olmadığı görülmüştür.

6- Rehber öğretmenlerin öğrencilerin ders seçimine etkisinin annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin ders seçimine rehber öğretmenlerin etkisi, annesi lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.

Manak (2007), tezinde ilköğretim seçmeli dersi, satranç programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılıp kazandırılmayacağına öğretmen, idareci ve müfettiş görüşleri doğrultusunda incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Kütahya ilinde merkez ilköğretim okullarında görev yapan, seçmeli satranç dersini okutan öğretmenler, idareciler ve müfettişler oluşturmaktadır. Araştırma sırasında veri toplama aracı olarak, ilköğretim satranç programında yer alan kazanımlardan oluşan 43 soruluk bir anket kullanılmıştır. Anket, satranç dersini okutan öğretmenlere, idarecilere ve müfettişlere uygulanmıştır. Çalışma sonunda ilköğretim satranç programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılacağı konusunda öğretmenler, müfettişler ve idareciler olumlu görüş belirtmişlerdir.

Demir (1995), Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ndeki öğrencilerin ve öğretim üyelerinin seçmeli derslerle ilgili görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında seçmeli derslerin güncel olması, spor ve güzel sanatları içermesi 151 öğretim üyesine yöneltilen 20 adet soru üzerinden elde ettiği sonuçtur. 1134 öğrenciye yöneltilen 25 adet soru üzerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretim üyelerinden farklı olarak uygulamada yaşanan sıkıntılar olduğu ifade edilmiştir. Her öğretim üyesinin seçmeli ders açmaya çalışması gerektiği, sistemin öğrencinin ilgisine yönelik ders almaya yönlendirecek nitelikte olması gerektiği alınan sonuçlar arasındadır. Bununla birlikte mevcut haliyle seçmeli ders sistemini öğretim üyeleri yeterli ve yararlı görürken, öğrencilerin yararlı görmediği saptanmıştır.

Demir ve Ok (1996), Orta Doğu Teknik Üniversitesinde görev yapan öğretim üyelerinin ve üniversitenin öğrencilerinin seçmeli dersler hakkındaki görüşlerini inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonucunda seçmeli derslerin üçüncü ve daha yukarı sınıflarda olması gerektiği, zorunlu seçmeli gibi ayırımların olmaması gerektiği, seçmeli derslerin uygulamaya yönelik olması gerektiği şeklinde ortak öneriler ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğretim üyeleri, zorunlu dersler tamamlandıktan sonra seçmeli derslerin alınmasını ve öğrencilerin seçmeli ders alabilmeleri için not ortalamalarının belli bir notun üzerinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler

ise seçmeli derslerin programla çakışmaması gerektiğini, seçmeli derslerde sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiğini ve dersleri isteyen tüm öğrencilerin seçebilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Dalkıran (2005), tarafından gerçekleştirilen “Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Seçmeli Ders Olarak Öğrenciler Gözüyle Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında; beden eğitimi dersinin ortaöğretimde seçmeli olarak işlenmesinin öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemiştir. Araştırma verileri Ankara il merkezinde öğrenim veren 6 lisede ki 417 öğrenci ve 20 öğretmen üzerinde yapılan görüş anketiyle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; beden eğitimi dersinin sağlıklı olmayı, fiziksel ve zihinsel gelişimi olumlu yönde etkilediği, düzenli spor yapma alışkanlığı kazanmada etkili olduğu, sınav kaygı ve stresini azalttığı dolayısıyla programda yer alması gerektiği yargılarına varılmıştır.

Çınar (2007), seçmeli beden eğitimi dersi ile ilgili hazırladığı çalışmasında öğrencilerin görüşlerine göre beden eğitimi dersinin bireylere ve topluma olumlu etkiler yaratacak biçimde uygulanıp, uygulanmadığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışma evreni 2006-2007 öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. Örnekleme ise aynı üniversitenin farklı bölümlerinde öğrenim gören 500 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçları incelediğimizde öğrencilerin beden eğitimi dersini tercih etmelerinde aylık ortalama harcama miktarlarının, barınma türlerinin, spor yapmak için ayırdıkları zamanın, ailelerinin geçmişte sporla uğraşma alışkanlığının fazla bir etkisi olmadığı anlaşılmıştır. Öğrenciler çoğunlukla beden eğitimi dersinin ilgi çekici ve özendirici yöntemler kullanılarak işlendiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Dersin kredisiz oluşunun tercihlerini olumsuz yönde etkilemediği aksine derse ilgi ve istek duydukları için seçtikleri görülmüştür. Anket sonuçlarından öğrencilerin beden eğitimi derslerinde edindikleri bilgi ve becerilerin serbest zamanlarının sportif faaliyetlerle şekillenmesinde katkı sağladığı anlaşılmıştır. Öğrencilere çağın sağlık problemlerinden biri olan obezite hastalığına karşı koruma sağlaması açısından ders faydalı olmuştur. Çalışmaya katılan öğrenciler dersi seçmeme nedenlerini de belirtmişlerdir. Kendini sportif konularda yeterli görmeme, sağlık problemlerinin olması, diğer derslerdeki başarı ortalamasını düşürecek kaygısı, ders saatlerinin kendisine uygun olmaması, yaralanma ve sakatlanma endişesi taşıma, dersin ilgi

çekici olmaması, diğer derslerin hedeflerine daha yakın olması gibi nedenlerin arasında olumlu yönde bir bağlantı olmadığı görülmüştür.

Seferoğlu (2007), tarafından İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programının uygulanabilirliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada programın uluslararası standartlara uygun olduğu, üniversitenin BÖTE programı incelendiğinde öğretmen adaylarının aldıkları derslerin mezun olduklarında programı uygulama yeterliliği ve becerilerine sahip olarak görev yapabilecek niteliklerde hazırlandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra programın uygulanmasını zorlaştıracak birçok unsura da rastlanmıştır. Bilgisayar öğretmenleri dersin seçmeli ders haline dönüştürülmesinin, notla değerlendirmenin kaldırılmasının sınıfta programın yürütülmesinde sıkıntılara yol açtığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu durumun öğrenci, veli ve idare nezdinde gereksiz bir dersmiş gibi olumsuz yönde bir algı oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı 2008 yılında “Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi” araştırmasını yayımlamıştır. Çalışma ilköğretim okullarında fiilen görev yapan yöneticiler ile öğretmenlerin ifade ettiği görüşleri doğrultusunda seçmeli dersleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tarama modelinin kullanıldığı çalışmada veriler Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından geliştirilen anketlerle elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini 33.226 ilköğretim kurumunda çalışan 9.845 okul müdürü, 445.452 öğretmen; araştırmanın örneklemini ise 21 ilde görev yapan 309 okul müdürü ve 1.162 öğretmen oluşturmuştur. Elde edilen verilere göre okulların sahip olduğu imkânların önemli olduğu, Bilişim Teknolojileri dersinin ilköğretim okullarında en fazla seçilen ders olduğu, sınıf öğretmenlerinin, branş öğretmenlerine göre seçmeli derslerin uygulamasında daha çok sorun yaşamaları sebebiyle hizmet içi eğitimlere daha çok ihtiyaç duydukları, seçmeli derslerle ilgili veli ve öğrencilerin yeteri kadar bilgilendirilmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Saraç (2008), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında uygulanmakta olan seçmeli derslere ilişkin öğrenci görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının en çok açılmasını istedikleri seçmeli dersler bilgisayar ve diksiyon dersleri olmuştur. Öğretmen adaylarının seçmeli derslerle farklı özelliklerini geliştirmesi meslek yaşantılarında edebiyat derslerinin işlenmesinde onlara önemli artılar kazandıracaktır.

Tezcan ve Gümüş (2008), üniversite 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin ders seçimini etkileyen faktörleri araştırmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışma 2002-2003 öğretim yılının ikinci yarısında Gazi Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan 208'i kız toplam 300 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler Likert tipi 25 sorudan oluşan anket çalışmasıyla elde edildi. Sonuçlar değerlendirildiğinde seçmeli derslerin seçiminde en etkili faktörlerden birinin; öğrencinin öğretim elemanının ders işleme şekli, mesleki yeterliliği, not verme, iletişim gibi kendisinde uyandırdığı izlenimler olduğu görülmüştür. İkinci sırada; öğrencinin kendisini başarılı hissettiği derslere yakın olması gelmektedir. Öğrenci başarılı olduğu derse ilgi duymaktadır. Üçüncü olarak dersin içeriği gelmektedir. Bir başka değişle öğrenci kendisine hayatta faydalı olabilecek, meslek yaşantısında kolaylık sağlayacak dersi tercih etmektedir.

Eyidoğan (2009) tarafından çalışmayı yaptığı 2008-2009 öğretim yılında seçmeli ders olarak okutulan Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli ders olmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini yansıtan bilimsel tarama modeli kullandığı bir çalışma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Bilişim Teknolojileri dersinin ilköğretimde seçmeli olarak okutulmasının ve dersin notla değerlendirilmeyecek olmasının öğrenci üzerindeki kaygıyı azaltacağı beraberinde öğrenme hızını da artıracığı ve dersi daha eğlenceli hale getireceği düşünülmektedir. Dersin seçmeli olmasının sınırlılıklarına ilişkin ise en fazla olumlu görüş “öğrencilerin dersten beklentisini azaltacağı” maddesinde yoğunlaşmıştır. Görüşlerde cinsiyet ve yaş değişkeninin etkili olmadığı belirlenmiştir. Ancak öğretmenlerin kıdem yılı açısından bakıldığında dersin seçmeli olmasının çalışma yılı fazla olan öğretmenler tarafından daha olumlu karşılandığı belirlenmiştir.

Altun (2009), seçmeli medya okuryazarlığı dersinin öğretim programıyla ilgili araştırmasında amacını; programı incelemek ve değerlendirmek olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın sonucunda ülkemizde medya okuryazarlığı eğitiminin sadece ortaokullarda seçmeli olarak verilen bir ders olarak kalması yerine eğitimin yükseköğrenim dâhil tüm basamaklarına yayılması gerektiğini ifade etmiştir. Geleceğin öğretmenlerini yetiştiren Eğitim Fakültelerinde medya okuryazarlığına yönelik seçmeli derslerin açılması nitelikli öğretmen yetiştirme sürecine önemli bir katkı sağlayacağı; ancak mevcut durumda seçmeli medya okuryazarlığı derslerinin okullarımızda okutuluyor olması görev yapan öğretmenlerin de dersle ilgili kapsamlı bir hizmet içi eğitimden geçme zorunluluğu doğurduğunu vurgulamıştır.

Dinçer (2011), ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar okuryazarlığı seviyesini, bu seviyeyi ölçen geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarla karşılaştırılmasını, müfredat değişikliğinin öğrencilerdeki yansımaları ve günümüzde ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar dersine karşı tutumlarını incelemiştir. Araştırmada elde edilen verilerde öğrencilerin bilgisayar okuryazarlığında geçmiş yıllardaki araştırmalara göre düzeylerinde belirgin bir artış olmadığı, oranlar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı sonucuna varılmıştır. Evlerinde bilgisayarı olan öğrencilerin sayısında artış olmasına rağmen bilgisayar okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir artış olmaması düşündürücüdür. Bu durumun oluşmasında ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda uygulanan bilgisayar dersinin seçmeli olması ve ders saatinin azaltılmasının etkili olduğu belirtilmiştir. Öğrencilere yöneltilen soruların analizinden bilgisayar dersinin zorunlu ve ders saatlerinin artırılmış olarak programa eklenmesi istendiği görülmüştür. Öğrencilerin bu isteğinin nedenleri araştırıldığında bilgisayarı bir oyun aracı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunda da bilgisayar dersinin seçmeli oluşu ve notla değerlendirilmeyişinin etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle dersin zorunlu olması ve bilgisayarın aynı zamanda bir eğitim aracı olduğu, ileride yazılım ve donanım gibi konularda meslek sahibi olmalarına yardımcı olabileceği öğrencilere kavratılmalıdır. Sonuç olarak ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinin önceki yıllarda elde edilen sonuçlarla paralel olduğu, 2012 yılı itibarıyla Fatih Projesi kapsamında okullarda bilgisayar destekli eğitime ağırlık verileceği de düşünülürse dersin zorunlu hale getirilerek; içeriğinin de yeniden gözden geçirilmesi ve öğrencilere sunulması gerektiği söylenebilir.

Özüt (2014), ilköğretim okullarında okutulan seçmeli derslerin, öğretmen ve okul yöneticilerine görüşlerine göre değerlendirildiği bir çalışma yapmıştır. Araştırma tarama modeline göre Elazığ ve Bingöl il merkezleri ve bu illerin bazı ilçelerinde görev yapan 230 öğretmen ve 15 okul yöneticisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak “seçmeli derslerin seçim kriterlerinin belirlenmesi” anketi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgularda; öğretmenler ve yöneticiler okuldaki araç-gereç ve mekân eksikliğini seçmeli derslerin yürütülmesinde ki öncelikli sorun olarak belirtmiştir. Öğretmenler çoğunlukla okuldaki seçmeli derslerin belirleme sürecinde okulun imkânlarına göre hareket edildiğini ifade ederken; okul yöneticilerince bu öğrenci istekleri olarak belirtilmiştir. Gerek öğretmenler, gerekse okul yöneticileri seçmeli derse girecek

öğretmenin belirlenmesinde “öğretmen branşına uygunluğuna” dikkat edildiği yönünde görüş bildirirken; öğretmenlerin çoğunun branşı dışında seçmeli derse girdiği belirlenmiştir.

Aslan (2014), ortaokullarda okutulan seçmeli derslerin seçiminde velilerin göz önünde bulundurduğu kriterlerin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Tarama modelinde betimsel olarak hazırlanan çalışmada velilerin; seçmeli derslerin içeriği, seçimi, öğretimi, amaçları ve değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ile seçmeli ders programının uygulamasına yönelik genel görüşleri alınmıştır. Araştırmanın evrenini 2012-2013 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki ortaokul 5. sınıf velileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 400 veli katılmıştır. Araştırma sonucunda velilerin seçmeli ders seçiminde öğrencinin ilgi ve yetenekleri yerine okulun fiziksel şartlarının göz önüne aldığı belirlenmiştir. Genel olarak seçmeli derslerin öğrenciler için gerekli ve yararlı olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte velilerin seçmeli derslerin verimli bir şekilde yürütülmesini istedikleri belirtilmiştir. Fiziksel şartların yetersizliği nedeniyle okul yönetiminin velilere başka ders seçmeleri üzerinde tavsiyelerde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Seçmeli ders programında yenileşme ve gelişme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Stocking ve Goldstein (1992), lise öğrenimi gören öğrencilerin ders seçiminde cinsiyet farklılığının etkisini araştırmak amacıyla 795 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada; matematik, fen ve edebiyat derslerinde erkek ve kız öğrencilerin yakın başarı gösterdiklerini, başarılarına etki eden tek faktörün dersin içeriği olduğunu saptamıştır. Seçilen derslerde cinsiyet farkının bir etkisi olmadığını belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra ders tercihlerinde kız, erkek oranının birbirine yakın olduğunu görmüşlerdir.

Woolnough (1994), üniversite 1. sınıf biyoloji bölümünde ders gören öğrencilerin ders seçimlerine etki eden faktörleri uyguladığı anket çalışmasıyla araştırmıştır. Yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin fen derslerine olan ilgilerinin kızlardan fazla olduğunu ve bilimsel merakların kızlara göre daha küçük yaşlarda başladığını belirlemişlerdir. Bu çalışmaya göre okulun çevresi, öğretmenler, öğrencilerin ders

notları, derse olan ilgi ve tutumları ders seçimini etkilemektedir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetlerinin de ders seçimlerine etki ettiğini gözlemlemiştir.

Bewick ve Southern (1997), ileri düzeyde matematik dersini seçen 198 öğrenci üzerinde cinsiyet farkından kaynaklanan eğilimlerinin nedenlerini bulmak üzere yürüttükleri anket çalışmasında; kız ve erkek öğrencilerin ileri düzeyde matematik dersini tercih etme nedenleri arasında önemli farklılıkların olduğunu belirlemiştir. Sadece cinsiyet farklılığının değil birçok değişkenin ileri düzeyde matematik dersinin seçiminde etki olduğunu saptamışlardır.

Hodgkinson ve Innes (2001), farklı bölümlerde okuyan üniversite 1. Sınıf öğrencileri arasında yaşanan bölgenin tutumunun ve soysal inanışların ders seçimine etkilerini araştırdığı çalışmalarında bu faktörlerin ders seçiminde etkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Görüldüğü gibi yurtdışında birçok araştırmacı üniversite öğrencilerinin ders seçimine etki eden faktörleri, bu faktörlerin öncelik sırasını, farklı bölümlerde ders görmenin ve cinsiyetin etkisini saptamak amacıyla farklı çalışmalar yapmıştır. Genel olarak yapılan çalışmalarda üniversitelerin örneklem olarak kullanıldığı görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim seviyesinde seçmeli ders uygulamalarına yönelik çalışmalar sınırlı kalmıştır.

2.3. Seçmeli Derslerle İlgili Sorular

222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik sonucu getirilen ve kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen kesintisiz 12 yıllık eğitimin uygulanmasıyla ilgili Milli Eğitim Bakanlığı bilgilendirme amaçlı “12 yıl zorunlu eğitim sorular-cevaplar” bildirisinde seçmeli derslerle ilgili aşağıda ifade edilen sorulara cevaplar verilmiştir. (MEB, 2012)

SORU 1: Seçmeli ders ilkokullarda uygulanacak mı?

İlkokullarda seçmeli derslerin olmayacağı, uygulamanın ortaokulda başlayıp; liselerde devam edeceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda haftalık ders çizelgesinin ilgili kitapçığın ek bölümde yer aldığı belirtilmiştir.

SORU 2: Seçmeli dersler hangi kademedede başlayacak?

Kanunda “Ortaokul ve liselerde, Kur’an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin Hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur” denilmektedir. Diğer seçmeli derslerin adı geçmemektedir. Fakat ortaokul ve lisede seçmeli dersler için daha fazla sayıda bir seçenek sunulacağı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra ortaokul ve liselere devam eden tüm öğrenciler seçmeli ders uygulamasından faydalanabilmektedir.

SORU 3: Yabancı okullar, örneğin Fransız Lisesi din eğitimini içeren seçmeli dersleri almak isterse nasıl yapılacak? Kuran-ı Kerim ve Arapça derslerini isterlerse bu okullar alabilecek mi?

Yabancı okullar Türk mevzuatına tabidir. Dengi resmi okullar için geçerli olan programlar takip edilecektir.

SORU 4: Azınlık okullarında Kur’an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin Hayatı dersi olacak mı? Farklı dinlere mensup öğrenciler kendi dinlerini mi okullarda öğrenecekler?

Azınlık okullarında okuyan öğrenciler için bu ders okutulmayacaktır. Azınlık okullarında kendi dinleriyle ilgili dersler okutulmaktadır.

SORU 5: Yeni eğitim sisteminde (özellikle seçmeli dersler belirlenirken),toplumsal talepler dikkate alınacak mı? Örneğin, ilköğretim öğrencilerine din eğitimi imkânı sağlanması hususu veya Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 1.sınıftan itibaren müfredatta yer alacak mı? Ayrıca, farklı din ve mezheplere göre seçmeli dersler sunulacak mı? Türkiye’de konuşulan dillerin öğretimi talepleri de dikkate alınacak mı?

İlköğretim okullarında seçmeli dersler belirlenirken öğrencilerin gelişim özelliklerinin yanı sıra ilgi ve ihtiyaçlarının da dikkate alınacağı ifade edilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ilköğretim 4. sınıftan itibaren okutulmaktadır. Farklı din ve mezheplere göre seçmeli derslerin okutulması ya da Türkiye’de konuşulan farklı dillerin öğretimi konusunda öğretim programlarının yanı sıra öğretmen faktörünün de etkili olduğu belirtilmiştir.

SORU 6: Kur’an-ı Kerim mi yoksa meali mi seçmeli ders olacak?

Kur’an-ı Kerim’in öğretilmesi seçmeli ders olarak uygulanacaktır.

SORU 7: Seçmeli dersler her sınıfta alınacak mı?

Seçmeli derslerin beşinci sınıftan; sekizinci sınıfa kadar haftada toplam sekiz saat olacak şekilde alınabileceği ifade edilmiştir.

SORU 8: Alevilik, Hıristiyanlık ve diğer farklı inançlar ve dinler seçmeli ders olacak mı?

Farklı inançların “Temel Dini Bilgiler” dersinde işlenebileceği belirtilmiştir.

SORU 9: Hangi dersler seçmeli, hangi dersler zorunlu olacak?

Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Oyun ve Fizikî Etkinlikler, Beden Eğitimi ve Spor, Teknoloji ve Tasarım, Trafik Güvenliği, Rehberlik ve Kariyer Planlama, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersleri zorunlu dersler olacak. Seçmeli dersler: Din, Ahlak ve Değerler, Dil ve Anlatım, Yabancı Dil, Fen Bilimleri ve Matematik, Sanat ve Spor ve Sosyal Bilimler olarak belirlenen altı(6) farklı alanda tanımlanmıştır.

SORU 10: Yabancı dil öğretimi hangi sınıfta başlayacak?

Yabancı dil uygulaması ilkökul 2. sınıftan başlayacaktır.

SORU 11: Yeni getirilen zorunlu ders olacak mı?

Zorunlu derslerin yenileneceği ve “Oyun ve Fizikî Etkinlikler” ile “İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi” derslerinin zorunlu dersler arasında yer alacağı ifade edilmiştir.

SORU 12: Haftalık ders çizelgelerinde değişiklik olacak mı?

Eklenen yeni zorunlu dersler ve seçmeli derslere bağlı olarak değişiklikler yapılacağı ifade edilmiştir.

SORU 13: Sanat ve spor dallarındaki seçmeli dersler nasıl uygulanacak?

Sanat ve Spor alanında Görsel Sanatlar, Müzik, Spor ve Beden Eğitimi dersleri öğrencilerin tercihlerine bağlı olarak iki (2) ya da dört (4) saat olarak seçilebilecektir.

SORU 14: Serbest etkinlikler zorunlu olacak mı?

İlkokulda okul yönetimleri ve ailelerin isteğine bağlı olarak belirlenecektir.

SORU 15: Bir öğrenci haftada kaç saat seçmeli ders alabilecek?

Bir öğrenci haftada sekiz (8) saat seçmeli ders alabilecektir.

SORU 16: İlkokullarda haftada kaç saat ders olacak?

İlkokullarda serbest etkinlikler de dâhil edildiğinde haftada otuz (30) ders olacaktır. Serbest etkinlikler çıkarıldığında ise 1. sınıfta 26 ders, 2. sınıfta 28 ders, 3. sınıfta 28 ders ve 4. sınıfta 30 ders olacaktır.

SORU 17: Fen ve Teknoloji Dersinin uygulamasında bir değişiklik var mı?

Fen ve Teknoloji dersi mevcut çizelgede dört ve beşinci sınıflarda haftada üç saat, beş-sekizinci sınıflarda haftalık dört saattir. Yeni çizelgede ise dersin adı Fen Bilimleri olarak değiştirilmekte, haftalık ders saati ise bir yıl erkene çekilip üçüncü sınıfta başlayarak, üçüncü sınıfta üç saat, dört ve beşinci sınıflarda haftalık birer saat artış ile dört-sekizinci sınıflarda haftalık dört saat olarak düzenlenmiştir.

SORU 18: Kademeli eğitimde haftalık ders saatleri kaç olacak?

Serbest etkinliklerle birlikte bir ders 40 dakika olmak üzere 1 -4. sınıflarda haftada 30 ders; ortaokulda ise 5 ve 6. sınıfta 36 ders; 7 ve 8. sınıfta 37 ders olacak şekilde düzenlenmiştir.

SORU 19: Okullarda seçmeli derslerde kaç öğrenci grubu sınıf oluşturulacak?

Okullarda kaç öğrenci grubunun oluşturulabileceği, seçmeli dersleri seçen öğrenci sayısı ile belirlenebileceği; bu konuda mevcut durumda 10 öğrencinin seçmeli dersi seçmesi halinde ders açılmakla birlikte, bu konuda esneklik sağlanması öngörülmektedir.

SORU 20: Seçimlik dersler kaç saat olacak?

Her bir seçmeli ders haftada iki (2) saat olacaktır. Ancak Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Spor ile Müzik dersleri 2 saat ya da 4 saat olarak seçilebilecektir.

SORU 21: Bir öğrenci kaç saat seçimlik ders alabilecektir?

Öğrenciler ilgi ve tercihlerine göre, beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar her sınıf düzeyinde haftalık sekiz (8) saat ders seçebileceklerdir.

SORU 22: Kürtçe seçmeli ders olacak mı?

Seçmeli derslerin “Dil ve Anlatım” alanında “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi bulunmaktadır. Bu derste öğrencilerin ve velilerin istekleri doğrultusunda farklı dil ve lehçelerin öğretimi yapılabilecektir.

SORU 23: Kürtçe seçmeli ders olacaksa kimler öğretecek?

Yaşayan Diller ve Lehçeler dersini, öğretmenlik formasyonuna sahip ve söz konusu dili öğretebilme yeterliğine sahip öğretmenler verecektir.

SORU 24: Bütün bu derslerle ilgili kitap çalışması yaptınız mı? Mesela Zazaca, Kirmançe kitaplar var mı?

Bazılarıyla ilgili müfredat çalışmalarının devam ettiği, seçmeli derslerin bu öğretim yılı için 5. sınıfta ve 9. sınıfta verilebileceği ifade edilmiştir. Diğer sınıflardaki öğrenciler mevcut programlarla ve mevcut uygulamalarla öğrenimlerine devam edeceklerdir. Dolayısıyla, bu öğretim yılı için 5. sınıfta ve 9. sınıftaki gelecek talepler göz önünde bulundurulacaktır. Örneğin, 6.sınıfta şu anda bu Kanun çerçevesinde oluşturulan seçimlik derslerin verilmesinin söz konusu olmadığı 6. sınıfların önceki uygulamalara aynen devam edecekleri ifade edilmiştir.

SORU 25: Çocuğumun bütün seçmeli din derslerini almasını istiyorum. Seçmeli ders saatinde aynı anda iki sınıfta da olması mümkün değil. Bu nasıl olacak, seçmeli derslerde sınır var mı?

Öğrenciler haftada sekiz saat seçmeli ders alacaktır. Bu durumda bir öğrenci en fazla dört farklı ders alabilir. Derslerden bir kısmı 2 saatlik ders olarak düzenlenecektir. Spor ve sanat alanlarında ise öğrenciler bu alandaki dersleri haftada 2 saat ya da 4 saat olarak alabilirler. Derslerin çakışmaması için seçmeli derslerin programlarının uygulanmasında düzenlemeler yapılacak ve öğrencilerin tercihleri doğrultusunda ders seçebilmeleri güvence altına alınacaktır.

Tercihleri gerçekleştirebilmek için haftanın belirli günlerinde, belirli saatleri seçmeli dersler saati olarak düzenleyip, farklı dersleri seçebilmelerini amaçladıklarını; bu nedenle öğrencilerin herhangi bir alandan birden fazla ders alabilecekleri belirtilmiştir.

SORU 26: Din, Ahlak ve Değerler alanından ders almak istemeyen anne babaların çocukları ne olacak?

Din, Ahlak ve Değerler alanında seçmeli dersler öğrencilerin ve velilerin tercihlerine bağlı olarak seçilebilir. Bu alandan ders seçmeyi tercih etmeyenler, diğer seçmeli derslerden seçebilirler. Hiçbir öğrenci istemediği bir alandan ders seçmeye zorlanamaz.

2.4. Gelişmiş AB Üyesi Ülkelerde Seçmeli Dersler

AB üyesi ülkelerden Danimarka, Fransa, İspanya, Almanya, İtalya ve Hollanda'nın seçmeli ders uygulamalarına bakarak ülkemizdeki seçmeli derslerle karşılaştırmak, sürecin işlenişi açısından rehber ve örnek olabilecek verileri elde etmek amacıyla yapılan incelemede elde edilen sonuçlar seçmeli derslerin ülkenin, şehirlerin ve okulların yapısına göre değiştiği şeklindedir. Elde edilen bir diğer sonuç da seçmeli derslerin ortaokul düzeyinde başlaması ve öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre şekillendiğidir.

Danimarka'da zorunlu eğitim 9 yıldır ve 7 ile 16 yaş arasındadır. Ücretsiz olan bu eğitimin masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır (Erçelebi, 1995). 9. ve 10. sınıftan sonra mesleki eğitim isteğe bağlı olarak alınabilmektedir (MEB, 2007). Danimarka eğitim sisteminde öğrencilerin sınavla değerlendirmesi 9. sınıftan sonra başlar öncesindeki değerlendirmelerde öğretmen ve veli işbirliği vardır (Yüceer ve Coşkun Keskin, 2012). Seçmeli dersler 8 sınıftan itibaren uygulanır. Öncesinde çok programlı okul benzeri bir sistem vardır. İlk iki yıl öğrencilere zorunlu program uygulanır. İkinci yıldan sonra zorunlu ve seçmeli dersler birlikte sunulur. Zorunlu temel eğitim sosyal bilgiler, güzel sanatlar ve hayat bilgisi şeklinde üç başlıktan oluşur. Okullar tek bir yapı halinde olup ilkokul ve ortaokul arasında bir geçiş yoktur (Celep ve Göğüs, 2012). 8. sınıfta verilen seçmeli dersler; fotoğrafçılık, daktilo, elektronik, motor bilgisi ve bilgisayardır. Eğitimsel ve mesleki rehberlik dersler 10. sınıftan itibaren uygulanmaktadır. Bunlar; el sanatları, Almanca, Türkçe, Arapça ve göçmenleri dilleri dersleridir.

Genel olarak merkezîyetçi eğitim sistemine sahip bir ülke olan Fransa'da ise 80'li yıllardan sonra yerel yönetimlere bazı yetkiler verildiği görülmektedir (Özmen ve

Yasan, 2007). Fransa da 10 yıl süren zorunlu eğitim uygulaması 6 ile 16 yaşları arasını kapsar (Arslan ve Kılıç, 2000). Okullar ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere üç kısımdır. Birçok Avrupa ülkesinden farklı olarak okullarda din dersleri verilmemektedir. Zorunlu eğitim döneminde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu birçok kaynak ücretsiz olarak dağıtılır ancak lise döneminde kitaplar ücretlidir (Bilgili, 2012). Uygulanacak öğretim etkinlikleri ve derslerin işlenişi ile ilgili öğretmen kılavuz kitapları bakanlık tarafından hazırlanır (Pehlivan, 2007). İlkokulda Arapça, Çince, İngilizce, Rusça, İtalyanca, Almanca, İspanyolca dilleri seçmelidir. Bunun yanı sıra Latince ve Yunanca ikinci yabancı dil olarak verilmekte ve teknoloji dersleri ile birlikte haftada 3 saat okutulmaktadır (EARGED, 2008). Ortaöğretimde ise seçmeli dersler öğrencilerin hedefledikleri diploma türene göre şekillenmektedir (Öğretmenin sesi, 2015).

İspanya'da 1978 yılından beri yer alan 17 özerk bölge eğitim yönetimi yetkisini kendi elinde bulundurur. Özerk olmayan bölgelerde yetki Eğitim ve Bilim Bakanlığındadır (Özmen ve Yaman, 2007). Zorunlu eğitim 6-16 yaş arasındaki öğrencileri kapsar ve 10 yıl sürer. Okul öncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretimden oluşan sistemde ilkokul 2+2+2 olmak üzere 6 yıldır (Celep ve Göğüs, 2012). Öğrencilere genel derslerin yanı sıra temel mesleki dersler de verilir. Bu nedenle öğrenciler seçmeli dersler de alırlar. Okulların haftalık ders çizelgesi Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından hazırlanıp; okullara bildirilir. Okullar isterlerse kendilerinin ve bölgelerinin koşullarına bağlı olarak ders saatlerini ya da seçmeli ders saatlerini artırabilirler (Eurydice-Spain, 2003; akt. Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 2005). Ayrıca seçmeli ders uygulaması ortaokulda başlamakta olup; din eğitimi sadece ilk yıl seçmelidir (Milliyet Blog, 2012).

Almanya'da eğitimin yönetimi ve denetimi eyaletlerin yetkisindedir. Eyaletler okullardaki her türlü faaliyetten sorumludur. Bununla birlikte okulların teftişi, din eğitimi, zorunlu dersler, özel okulların açılması gibi konular Federal Cumhuriyet'in yetki ve sorumluluğunda yer alır (Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2007). Zorunlu eğitim 6-18 yaş arasındaki öğrencileri kapsar. İlk 9 yıl tam zamanlı eğitimle geçer. Son 3 yıl yarı zamanlı ve mesleki eğitimle geçer. Öğrencinin hangi orta dereceli okula gideceğine notlarına bakarak öğretmenleri karar verir. Okulu bitirdikten sonra çıraklık eğitimi almak isteyen öğrenciler için düşünülmüş olan temel eğitim okulu (Hauptschule) 5 ve 9. sınıflar arası eğitimi kapsar. Meslek okullarının temeli

diyebileceğimiz bu okullar 5 yıl sürer. Temel eğitim okullarının bazılarında genel ve mesleki derslerin yanı sıra şarkı, drama, sanat, dans, bahçecilik, fotoğrafçılık, elişleri gibi seçmeli dersler de verilir (EARGED, 2008). Ortaokul (Realschule), 4- 10. sınıf arasını kapsar ve 6 yıl sürer. Temel Eğitim Okullarına göre başarı seviyesi daha yüksek öğrenciler devam ettiği bir okul türüdür. Zorunlu derslere ek olarak zorunlu seçmeli dersleri alırlar. Yabancı dil İngilizce zorunlu olup ikinci yabancı bir dil veya sosyal bilimler alanından bir ders öğrencinin tercihine bırakılmıştır. 9 ve 10. sınıflarda öğrenciler okulun olanaklarına veya kendi ilgi ve yeteneklerine göre iki saat seçmeli dersler alırlar. Seçmeli dersler; yabancı dil, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, spor, resim, müzik, biyoloji, fizik ve kimyadır. Başarılı olan öğrenciler lise öğrenimi almaya hak kazanırlar (Celep ve Göğüs, 2012; EARGED, 2008). İlkokulun 4. sınıfında üstün başarı gösteren öğrenciler genel liseye (Gymnasium) devam eder. 5-13. sınıfları kapsar. Öğrencileri yüksek öğretime hazırlar. 9 ve 10. sınıflardaki zorunlu seçmeli derslerde işyeri gözlemleri ve uygulamaları yapılır. Bu dersler öğrencilerin yetenekli oldukları alana yönlendirilmelerine fırsat verir (Celep ve Göğüs, 2012; Ünal, 2006). Genel olarak Almanya'da seçmeli dersler Eyalet Eğitim Bakanlığının onayıyla okulun imkânlarına göre belirlenir. Seçmeli ders olarak müfredatta yer alan her ders seçilebilir. Seçmeli dersler sanat, spor ve teknik, yabancı diller, sosyal bilimler ve fen bilimleri gibi 6 başlıkta toplanmıştır. Okullar kendi imkânlarına göre bunlarda en az üçünü biri yabancı diller olacak şekilde açmak zorundadır. Okullar ev ekonomisi ve bilgisayar gibi ek zorunlu seçmeli dersleri de açabilirler (Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 2007 akt. EARGED, 2008).

İtalya'da zorunlu eğitim 6 ile 14 yaş arasını kapsar. İlkokul 5 yıl ortaokul 3 yıldır. İlkokulda ders geçme sınavla değil; öğretmenin yıl içerisinde çocukla ilgili yazdığı raporlara göre gerçekleşir. 11- 14 yaşlarını kapsayan ilköğretimin ikinci kısmı zorunlu ve parasızdır. Ortaokulda müfredatında haftada 30 saat ders bulunur ve bu saatler velinin isteği doğrultusunda 36-40 saate kadar çıkarılabilir. Ortaokulun sonunda İtalyanca, matematik, yabancı dil ve sözel derslerinden yapılan bitirme sınavında başarılı olan öğrenciler lise öğrenimi almaya hak kazanır. İtalya'da Katolik mezhebi ülke genelinde etkindir ve milli bir nitelik kazanmıştır. Üniversiteler hariç eğitimin diğer basamaklarında haftada 1-2 saat din dersi verilir. 1984 yılından beri

yapılan yasal düzenlemelerle din dersleri seçmeli olarak verilemeye başlanmıştır. (Kazancı, Soyalp & Alav, 2013)

Hollanda eğitim sisteminde merkezîyetçi yapının tersine müfredatın belirlenmesi, derslerin seçimi ve işleyiş gibi konular okul yönetiminin tasarrufuna bırakılmıştır. Eğitimin herhangi bir basamağında belirli bir müfredat yoktur, okullar kendi bölgelerinin ihtiyaçları doğrultusunda politikalarını belirlemede serbesttir (Kocabaş, 2005). Zorunlu eğitim 12 yıldır. 8 yıl süren ilköğretimin amacı çocuğa ortaöğretimin temelini oluşturacak genel bir eğitim vermek, çocuğun zihinsel ve duygusal yönünü geliştirmek, yaratıcılığını geliştirmek ve sosyal, kültürel, bedensel bilgi ve beceriler kazanmasını sağlamaktır (Özhamit, 2003: 46). İlköğretimde zorunlu derslerin yanı sıra yabancı dil olarak İngilizce, yabancı çocuklar için kendi ana dilleri ve kültürleri dersi de seçmeli ders olarak alınabilmektedir (Özhamit, 2003: 46). Hollanda eğitim sisteminin diğer basamaklarına da baktığımızda din, dil serbestliği ve ders seçimi açısından son derece özgür olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda öğrenciler okul ve ders tercihinde bulunabiliyorlar. Seçmeli dersler ilköğretimin ikinci kısmında 7 ve 8. sınıftan itibaren verilmeye başlıyor. Seçmeli ders olarak İngilizce, Fransızca, Almanca gibi Avrupa dilleri ile Eski Yunan ve Latin dillerinin verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra seçmeli derslerde müzik, drama, resim, heykel gibi sanat derslerine de büyük önem ve öncelik verilmektedir.

Genel olarak incelenen ülkelerin seçmeli ders uygulamalarına bakıldığında; seçmeli derslerin bazı ülkelerde ulusal, bazı ülkelerde bölgesel olarak belirlendiğini görüyoruz. Seçmeli dersler genel olarak ortaokuldan itibaren başlıyor. Seçmeli derslerde okulların ve bulunduğu bölgenin şartları göz önünde tutularak hareket ediliyor. Seçmeli derslerin seçimini veli işbirliği ile öğrenciler gerçekleştiriyor. Seçmeli dersler çocuğun ilgi ve yeteneğini göre belirleniyor. Yabancı dil eğitimi ilkokulun en erken 3. sınıfında verilmeye başlanıyor. Avrupa Birliği ülkelerinde yaşayanların birbirleriyle daha iyi iletişim ve sıkı ilişkiler kurabilmeleri için yabancı dil eğitimine önem verilmektedir.

2.5. Seçmeli Derslerin İçeriklerine Genel Bir Bakış

2.5.1. Zekâ oyunları dersi

Dünya bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte geçtiğimiz yıllara göre çok daha hızlı bir değişim içerisinde. Günümüzde bu hızlı değişime ayak uydurmak bireylerin inovasyon ve çözüm üretme yeterliliklerinin gelişmesiyle doğru orantılıdır. Bunun da ötesinde rekabet gücü yüksek bir ülke için hayal gücü geniş, tasarım ve yönetim becerisi gelişmiş zihinlere ihtiyaç vardır. Karşılaşılan problemlere farklı bakış açıları getirmek, özgün çözümler üretebilmek, bireyin kendisi ve ülkesi için artı değer sunmasında etkili bir faktördür. Etrafımıza baktığımızda hayatı kolaylaştıran, uygulanabilir buluş ve projelerin alışılmışın dışında çalışan zihinlerin eseri olduğunu görürüz. Farklı düşünme, çözüm önerileri üretme, bilişsel kapasite, mantık, akıl yürütme gibi zihinsel özelliklerin hayat boyu geliştirilebilir nitelikler olduğu unutulmamalıdır. Bilinmelidir ki bu özellikler görece erken yaşlarda daha kolay ve çabuk gelişmektedir. Ortaokullarda zekâ oyunları dersinin seçmeli ders olarak okutulması bu temel kabullere dayanmaktadır (TTKB, 2012a).

Akgül (2012), zekâ oyunları dersi ile ilgili programı iyileştirmek amacıyla yaptığı kamuoyu paylaşımında bazı tespitlere yer vermiştir. Zekâ oyunları dersinde öğrencilere oynatılacak olan bilimsel olarak katkısı ispatlanmış, uluslar arası kabul gören oyunların neler olduğu, nasıl oynandığı uygulayıcılar tarafından çok iyi özümsemelidir. Aksi takdirde tersi bir durumda oluşabilecek dersin işlenişine, kim tarafından işleneceğine, neler işleneceğine yönelik belirsizliklerin dersin seçilmesinin önünde engel oluşturacağını belirtip, ayrıca çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bunların; velilerin zekâ oyunları dersinin içeriği ile ilgili bilgilendirilmeleri, materyal eksikliğinin giderilmeye çalışılması, dersi verecek öğretmenlerin eğitilmesi olduğunu belirterek zeka oyunları dersinin önemini vurgulamıştır.

Karagözoğlu (2015), ortaokul 5. sınıflarda seçilen seçmeli dersler ve seçim nedenleri üzerine yapmış olduğu çalışmada zekâ oyunlarını tercih eden öğrenci oranını %26 olarak tespit etmiş ve dersin adında oyun geçiyor olmasının bile tercihleri üzerinde etkili olabileceğini ifade etmiştir. Bu derste öğrencilerin kare karalamaca, su doku, ken doku, kakuro, yön bulma vb. birçok oyun sayesinde gerçek hayatta karşılaşacakları problemleri çözmeyi öğrenmeleri hedeflenmektedir. Dersin 5.

sınıftan itibaren kademeli olarak uygulanacak olması öğrencilerin sahip oldukları potansiyeli tanımalarına ve geliştirmelerine olanak sağlanacağını vurgulamıştır.

2.5.2. Din, ahlak ve değerler dersleri

Ülkemizde cumhuriyet tarihi boyunca eğitim sistemimiz içerisinde din derslerinin yeri hep sorgulanmıştır. Okullarımızda din derslerini hiç yer vermemekten, seçmeli ve zorunlu olmasına kadar farklı yöntemler denenmiştir (Kaymakcan, 2006).

Ahlak eğitimi, kişilerde farklılık gösteren karakterleri uygun bir şekilde yöneltmek, güzel huy ve mizacın oluşmasını sağlamak için çalışır. Bireyin ahlaki bir kişilik geliştirerek olgunlaşmasını sağlayıp, kendileriyle ve çevresiyle uyumlu ilişkiler sürdürmesini amaçlayan ahlak eğitimi hem bireysel hem de toplumsal yönleri olan bir çabadır. Bu eğitimin ilk edinildiği yer ailedir. Aileyi ise okulda alınan eğitim destekler nitelikte olmalıdır. Gençlerde problemleri ortadan kaldırmanın en etkili yolu okulda verilecek ahlak eğitimidir (Kaya, 2006).

MEB tarafından açıklanan ve Türkiye genelinde yapılan araştırmaya göre 402 bin öğrenci ile bu ders en çok seçilen 3. ders olmuştur (Karagözoğlu 2015).

2.5.3. Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi

Bilişim teknolojileri hayatımıza çok kısa bir süre önce girmiş olmasına rağmen modern toplumların vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. Gelişmiş olarak kabul ettiğimiz birçok ülke bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri anlamaya çalışırken aynı zamanda temel kavramlarını ve becerilerini öğretmek için eğitim politikalarını yeniden düzenlemekte ve bilişim teknolojilerini öğretim programlarının içine yerleştirmeye çalışmaktadırlar (MEB, 2006).

EARGED (2008) yaptığı araştırmada bilişim teknolojileri dersinin ilköğretim okullarında en fazla tercih edilen seçmeli ders olduğunu ortaya koymuştur. Her geçen gün ülkemizde bilgisayar ve buna bağlı olarak internet kullanımında artış olmaktadır. 2004 yılında %13 seviyelerinde olan internet kullanım oranı 6 yıl içinde %37'yi seviyesini aşmıştır. Bunun yanı sıra en son internet kullanılan zamana

bakılmaksızın 2010 yılında genel olarak herhangi bir zamanda internet kullananların oranı %41,6'dır (DPT, 2012,13).

2013-2014 öğretim yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından FATİH projesi de göz önüne alınarak zorunlu ve seçmeli ders programında değişikliğe gidilmiş; bilişim teknolojileri ve yazılım dersinin 5 ve 6. sınıflarda zorunlu dersler arasında yer alması yönünde karar almıştır. Bu değişiklikle bilişim teknolojileri yeniden 2007 yılındaki haline dönüştürülmüştür (Memular Net, 2013).

2.5.4. Bilim uygulamaları dersi

Bilim uygulamaları dersi yalnızca bilimsel olguların ve terimlerin kavratılmasından ziyade, öğrencilerin yaşantılarında meydana gelen günlük olayları bilimsel süreç basamaklarına göre sorgulamalarını amaçlayan, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine fırsat sağlayacak etkinliklerle işlenecek uygulamalı bir derstir. Öğretmenlerde öğrencilerin yaratıcılıklarını desteklemeli ve onları cesaretlendirmelidir. Öğretmen 5 ve 6. sınıflarda rehber 7 ve 8. sınıflarda da yapılan etkinlik ve deneylerin gözlemcisi rolünü üstlenmelidir (MEB, 2013).

Bilim uygulamaları dersi daha geniş anlamda fen bilimlerinin yaşantılarımızla iç içe olduğunu, her gün karşılaştığımız birçok olayın bilimsel bir temele dayandığını, sadece teorik ve soyut ifadelerden ibaret olmadığını göstermenin en etkili yoludur. Bilim uygulamaları dersinin içeriği fen bilimleri dersi ile ilgili basit etkinliklerden ve uygulamalardan oluşmaktadır (Eke, 2013).

Seçmeli bilim uygulamaları dersinde hedeflenen amaçlar arasında; öğrencilerin etrafında meydana gelen olayların, karşılaştıkları sorunların bilimsel açıklamalarının olduğunun farkına varmalarını sağlamak yer alır. Bu durumları bilimsel süreç basamaklarını uygulayarak bilim insanı gözüyle irdeleme yetisi oluşturmak, ilgi duyma, inceleme, farklı hipotezler geliştirme ve deney yapma yeteneği kazandırmak aynı zamanda teknolojik gelişmenin ancak bilimsel temellere dayandığında var olabileceğini anlama becerisi kazandırmak yer almaktadır (MEB, 2013).

2.5.5. Sanat etkinlikleri dersi

Sanat eğitimi bireyin duygusal zekâsını yansıtmayı sağlayacak nitelikler kazanmasını sağlar. Yaratıcı, özgür düşüncenin oluşmasına ön ayak olur. Bireyin kişiliğini oluşturmasında önemli bir yere sahiptir. Kendini ifade edebilen, kendini özgür hisseden genç toplumda sağlıklı ilişkiler geliştirebilir. Başka bir deyişle sosyal yönünü geliştirir. Çünkü yaşantılarımızda temel bilimler eğitimi kadar önemli bir yere sahiptir. Bu nedendir ki her birey psikomotor ve sanatsal kabiliyetlerine göre hobi sahibi olmak ister. Elde edilen doyum mesleki doyumdan daha az değerli değildir. Yaşamı sanatla ilişkilendirebilen bireyler bu özelliklerini eğitim yoluyla kazanabilirler (Sümbül ve Gül, 2007)

Sanat etkinliği dersinin seçiminde bu dersin öğrencilere kazanımları doğrultusunda yaklaşıldığı görülmüştür. Dolayısıyla dersin programının öğrencilere yaratıcılık, kendini ifade edebilme özgürlüğü kazandıracağı görüşünün okul yöneticisi ve öğretmenlerce paylaşıldığı görülmüştür. Bu durum yönetici ve öğretmenlerin MEB'in yeni sistemini destekler nitelikte bir tutum içerisinde olduklarını da göstermiştir. Her okul kendi ve çevresinin olanaklarına göre; drama, halk oyunları, müzik, resim, fotoğrafçılık, heykel ve mimari alanlarından bir ya da bir kaçını seçmeli ders olarak verebilmektedir (Sümbül ve Gül, 2007)

2.5.6. Spor etkinlikleri dersi

Taşmektegil ve diğerleri (2006), ilköğretim programında yer alan beden eğitimi ders hedeflerine ulaşma düzeyini araştırdıkları çalışmalarında beden eğitimi dersi için belirlenen süresinin genel ve özel amaçlara ulaşabilmek için yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu olumsuz durum seçmeli spor etkinlikleri dersi ile giderilebilir. Öğrencilerin ilgilendikleri ve yapabildikleri spor dalını keşfetmelerinde beden eğitimi dersinin güçlü bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ders planlarını hazırlarken müfredattaki tüm konulara değil de daha çok kendilerini başarılı gördükleri konulara ağırlık verdiklerini, okullarda istenilen miktarda araç gereç olmadığını ve spor sahası bulunmadığını, bunlara ek olarak okul idaresinin bu konularda yeterli desteği vermediğini belirtmişlerdir.

Elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi dersinin işlevselliğini daha iyi bir noktaya getirmek için okulların ortak kullanabilecekleri spor salonlarının yapılması, dersin seçmeli beden eğitimi dersleri ile desteklenerek liyakat sahibi beden eğitimi öğretmenlerinin bu derslere görevlendirilmesi uygun olacaktır şeklinde görüş belirtmişlerdir.

2.5.7. Düşünme eğitimi dersi

Zihnin bir konuyla ilgili bağlantıları inceleyip, bilgileri karşılaştırarak karar verme özelliği olan düşünme doğumla başlayan ve yaşantılarla sürekli geliştirilebilen insana özgü bir niteliktir. Diğer canlılardan farklı olarak sahip olduğu bu yeteneği ile insan var oluşunun anlamını ve nedenini fark edebilmiştir. Edindiği bilgiler sayesinde de geleceğini şekillendirebilme şansı bulmuştur (Ülger, 2012).

Bir başka deyişle düşünme; bir sonuca varmak için bilgileri, kavramları inceleme, karşılaştırma ve aralarında bağlantılar kurarak başka fikirler üretme işlemidir. Günümüzün bilgi toplumu; eleştirel, bağımsız düşünebilen, edindiği bilgileri yaşantısına uyarlayabilen ve böylece toplumsal gelişime ön ayak olabilen bireyler yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu da ancak eleştirel düşünebilen, girişken, araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi ile mümkündür. Bu nedenle düşünme eğitimi milli eğitimin temel amaçları arasında yer almaktadır (Karadeniz, 2006)

Düşünme eğitimi dersi ilköğretim düzeyinde haftada 1 ders saati ve seçmeli olarak 2006-2007 öğretim yılında okutulmaya başlanmış, uygulama 6,7 ve 8. sınıfların herhangi birinde seçilip okutulabileceği gibi tamamında da okutulabilecek şekilde düzenlenmiştir. 2013 yılında ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesinin ortaokul kısmında yapılan değişikliklerle kademeli olarak 7 ve 8. sınıflarda haftada 2 ders saati olabilecek şekilde düzenlenmiştir (MEB, 2014).

2.6. 21. Yüzyıl Öğrenci Özellikleri Ve Seçmeli Dersler

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde bilim ve teknolojide yaşanan yeniliklerin ışığında küreselleşen dünya göz ardı edemeyeceğimiz, ülke olarak dışında kalamayacağımız hızlı bir değişim ve gelişim atılımları göstermektedir. Elbette ki

tüm kurumları etkileyen bu değişimin merkezinde nitelikli insan gücü yetiştirmek yer almaktadır. 21. yüzyılın taleplerine uyum sağlayabilecek genç nüfusu yetiştirmek içi en başta; dinamik, değişim ve dönüşüme açık bir eğitim sisteminin varlığı ile sağlanabilir (Tutkun, 2010).

Bu bağlamda eğitim sistemimizin yapılanmasında sadece ölkemizin değil dünyanın da kabul ettiği hedefleri incelememiz gerekir. Bu hedeflere baktığımızda da genel olarak; karşılaştıkları problemlere mantıklı çözümler önerileri getirebilen, aldığı kararlarda toplumsal fayda hesabı yapabilmeyen, mevcut teknolojiyi kullanabilen, araştıran, sorgulayan, yeni fikirler üretebilen bireyler yetiştirmek olduğunu görmekteyiz (EARGED, 2011).

21. yüzyıl öğrenci özelliklerinin merkezinde de salt bilgiyi bilen değil, daha ziyade bilgiye ulaşma yollarını kullanabilen, bilgiyi yönetebilme becerisine sahip birey anlayışı yer almaktadır. Bu bireyde daha geniş anlamda şu özellikler bulunmalıdır: Özgüven sahibi olmalıdır. Aldığı sorumlulukları yerine getirebilmelidir. Demokratik bir yaşam anlayışına sahip olabilmelidir. Arkadaşları ve çevresiyle etkili iletişim kurabilme becerilerine sahip olmalıdır. Yaratıcı fikirler öne sürebilmelidir. Anadilini akıcı bir şekilde kullanabilmelidir. En az bir yabancı dil konuşabilmelidir. Müzik, resim, dans vb. sanat dallarından en az birinde kendini geliştirmelidir. Bilimsel okuryazar olmalıdır. Nasıl öğreneceğini bilmelidir (Akaydın, 2014).

Bu özelliklere sahip bireyler yetiştirmek için öğretim ortamlarında bireyi merkeze alan; öğrenci merkezli eğitim dediğimiz anlayış öğretmen odaklı eğitimin yerini almıştır. Öğrenci merkezli eğitimde araştırma ve bilimsel düşünme becerileri kazanma ön plana çıkmaktadır. Çoklu zekâ anlayışı ile bireyin farklı öğrenme özellikleri olduğu, öğrenmenin ancak öğrenme ortamına aktif katılım olduğunda gerçekteşebileceği yaklaşımıyla şekillenmiş bir öğretim programı kalıcı değişimler sağlayabilir (Oktay, 2015).

Uygulamaya konulan 4+4+4 eğitim sisteminin getirdiği yeniliklerden biri olan seçmeli ders uygulaması 21. yüzyıl öğrenci profilinin kazandırılması adına atılmış etkili bir adımdır. Çünkü seçmeli derslerin öğretim programlarının içeriğinde öğrencilerin hayata hazırlanması, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarılması gözetilmektedir. Zorunlu derslerin yanı sıra öğrencilere güçlü gördükleri özelliklerini pekiştirme imkânı sağlayan dersleri seçebilme özgürlüğü tanımak günümüz

demokratik anlayışı ile de örtüşmektedir. Farklı yetenek ve ilgileri olan öğrencilere kendilerini gerçekleştirme imkânı sağlayan seçmeli ders programları bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden çağın gereklerini yakalama fırsatı sunarken aynı zamanda gelişmiş ülkelerin eğitim anlayışını da benimsememizde göz ardı edilemez bir katkı sağlamaktadır.

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, doğal ortamda yaşananları anlama, anlamlandırma ve daha sağlıklı yorumlamalar yapmaya elverişli olan nitel araştırma modeli ile yapılmıştır.

Çeşitli nitel araştırma yöntemleri bulunmaktadır. Bu araştırma öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi, amaçlı veya olasılık dışı örnekleme yöntemidir. Amaçlı örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2005).

Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi, zamanın sınırlılığı ve ekonomik olması nedeniyle seçilmiştir. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, kendisine yakın olan ve görece daha kolay erişebileceği bir durumu seçer (Şimşek ve Yıldırım, 2004).

Bu çalışma İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi Ali Ülker Ortaokulunda öğrenim gören otuz altı 5 ve 6.sınıf öğrencisi, yedi 5 ve 6.sınıfta öğrencisi olan veli, on dört 5 ve 6. sınıflarda seçmeli derslere giren öğretmenle ve benzer özelliklere sahip altı ortaokul yöneticisiyle yürütülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmaların değişkenlerine baktığımızda araştırmacının önemli bir rol üstlendiği görülür. Araştırmanın geçerli ve güvenli olabilmesi için araştırmacıların konuya hâkim olması, olayları ve insanları yansız değerlendirebilmesi gerekmektedir. Bu nedendir ki araştırma sürecinde araştırmacı bu ilkeler ışığında

araştırmasını sürdürmeye dikkat etmiştir. Araştırma verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme tekniği yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Polat, 2012).

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların, seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve bu sorunların neler olduğunu belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Yazılı olarak yöneltilecek olan sorunun iç geçerliliğini sağlamak için bir öğretim üyesinden uzman yardımı alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir.

Seçilen soruların katılımcılar üzerinde yönlendirme yapmamasına ve açık uçlu olmasına özen gösterilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde aşağıdaki sorulara yer verilmiştir.

- 1- Okuttuğunuz seçmeli derslerin neden sizin tarafınızdan yürütüldüğüne dair görüşünüz nedir?
- 2- Seçmeli derslerin işlenişi ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim gördünüz mü?
- 3- Öğrencilerin seçmeli derslere karşı yaklaşım ve motivasyonunu nasıl değerlendiriyorsunuz; zorunlu derslere yaklaşımı arasında fark var mı?
- 4- Seçmeli dersler gerekli midir, neden?
- 5- Seçmeli derslere ilişkin bir ölçme değerlendirme yapılmalı mıdır, neden?
- 6- Seçmeli derslerin uygulanmasında karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 7- Seçmeli derslerin uygulanmasının iyileştirilmesi için çözüm önerileriniz nelerdir?

Araştırma verileri, 15 Ekim-16 Kasım 2014 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeyi kabul eden okul yöneticilerinin kendilerinin belirledikleri yer ve zamanlarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Okul müdürlerinden gerekli izinler alınarak görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmış ve daha sonra çözümlenmiştir. Görüşmeyi kabul eden öğretmen, veli ve öğrencilerle okul çıkış saatlerinde dikkate alınarak kendi belirledikleri saat ve yerlerde görüşmeler gerçekleştirilerek yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Daha sonra yazılı kayıtlar çözümlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Mülâkat kayıtları yazıya dökülerek incelenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, elde edilen ham verilerin anlamlandırılarak belirli bir çerçeve oluşturulması ve beliren durum netlik kazandıktan sonra düzenlenerek kod ve kategorilerin ortaya çıkarak somutlaşmasını sağlamaktadır (Yaman, 2010).

İçerik analizi yaklaşımı, nitel mülâkat verilerinin ve açık uçlu soruların analizinde sıkça kullanılmaktadır. Araştırmamızda içerik analizi türlerinden ‘kategorisel analiz’ kullanılmıştır. Kategorisel analiz, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl & Aslan, 2001). Kod ve kategorilerin belirlenmesinde, ilgili alan yazının yanı sıra bulgularda ortaya çıkan kavramlar da etkili olmuştur. Ham verilerin kodlara ve kategorilere dönüştürülmesi işlemi, birinci yazar ve bir başka öğretim üyesi tarafından gerçekleştirilerek ‘güvenilirlik’ işlemleri yapılmıştır.

Araştırmada doğrudan alıntılar verilirken müdür için “M” kısaltması, öğretmenler için “Ö”, öğrenci için “ÖĞ”, veli için “V” kullanılmıştır. Ayrıca her öğrenci, öğretmen, müdür ve veli bir sayı ile kodlanmıştır. Parantez içi kodlamada örneğin, ÖĞ1 araştırmacı tarafından oluşturulmuş öğrenci kodunu tanımlamaktadır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrencilerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Çizelge 4.1: Öğrencilerin “Girdiğiniz Seçmeli Derslerin Seçimini Nasıl Gerçekleştirdiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yanıtlar	f
Kendim seçtim	12
Ailemle ortak seçtik	1
Hepsini ailem seçti	3
Bazılarını kendim, bazılarını ailem seçti	18
Rehber öğretmen seçti	2
Görüşler Toplamı	36

Çizelge 4.1’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun (f:22) seçmeli derslerin seçiminde ailelerin etkisi altında kaldıkları ortaya çıkmaktadır. Özellikle bu öğrenciler ailesinin istediği dersi seçmek zorunda kaldıklarını kendilerinin diğer seçmeli dersleri seçmek istediklerini belirtmektedir. Ayrıca 2 öğrenci de derslerini seçerken okuldaki rehber öğretmenlerinin istediği dersleri seçtiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 12 öğrenci ise tüm seçmeli derslerini kendilerinin isteyerek seçtiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin “Girdiğiniz seçmeli derslerinizin seçimini nasıl gerçekleştirdiniz?” soruna verdikleri yanıtlar şöyledir:

“Spor ve Fiziki Etkinlikler, Zekâ Oyunları ve Drama derslerini seçtim. Ailem bana karışmadı. Spor ve Fiziki Etkinlikleri dersini çok istiyordum çünkü önceden de futbol ve basketbol gibi oyunlara ilgim vardı.” (ÖĞ1)

“Ben İngilizce dersini seçmek istemiyordum. Onun yerine Yazma ve Yazarlık Becerileri olabilirdi. Annem İngilizcemin kötü olduğunu ve bu derse gitmemin gerekli olduğunu söyledi.” (ÖĞ2)

“Ben Spor ve Fiziki Etkinlikleri dersini seçmiştim ancak annem bilim uygulamaları dersi ile değiştirdi.” (ÖĞ3)

“Matematik Uygulamaları ve İngilizce dersini kendim seçtim. Bilim Uygulamaları dersini annem seçti.” (Öğ4)

“Matematik Uygulamaları ve İngilizce dersini kendim seçtim ama Kur’an-ı Kerim dersini seçmeye annem yönlendirdi.” (Öğ5)

“Kur’an-ı Kerim ve İngilizce dersini kendim seçtim ama Matematik Uygulamaları dersini annem seçti. Ben Matematik Uygulamaları dersini istemiyorum onun yerine Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi olsaydı daha güzel olurdu .” (Öğ6)

“Benim girdiğim seçmeli dersler İngilizce, Matematik Uygulamaları ve Okuma Becerileri. Bu derslerin hepsini annem seçti. Ben Spor ve Fiziki Etkinlikler, Drama ve Müzik derslerini istemişim.” (Öğ7)

“Bilim Uygulamaları ve Matematik uygulamalarını kendim seçtim. Kur’an-ı Kerim dersini ailemin zoruyla seçtim.” (Öğ8)

“Ben Fransızca dersini seçmek istedim fakat okulumuzda bu ders yoktu. Kur’an-ı Kerim ve Matematik Uygulamaları dersini seçmemi annem istedi.” (Öğ9)

“Drama dersini kendim seçtim diğer iki seçmeli dersim olan Matematik Uygulamaları ve İngilizce derslerini annem seçti.” (Öğ10)

“Kur’an-ı Kerim dersini annemin, Matematik Uygulamaları dersini babamın isteğiyle seçtim. İngilizce dersini ise ben seçtim.” (Öğ11)

“İngilizce dersini kendim istedim ve hiç de pişman olmadım. Kur’an-ı Kerim dersini ben istemedim; annemin zoruyla seçtim. Aslında ben Spor ve Fiziki Uygulamalar dersini seçmek istiyordum. Matematik Uygulamaları dersine annemle birlikte bu dersim zayıf olduğu için karar verdik.” (Öğ12)

“Seçmeli derslerimi kendim seçtim fakat İngilizce dersinden memnun değilim çünkü ben Almanca dersini seçmişim ama öğretmen olmadığından beni İngilizce dersine aktardılar.” (Öğ13)

“Matematik Uygulamaları ve Zeka Oyunları dersini annemle ortak seçtik; Bilim Uygulamaları dersini kendim seçtim.” (Öğ14)

“Hz. Muhammed’in Hayatı ve Kur’an-ı Kerim dersini babam seçmemi istedi. Görsel Sanatları dersini ben seçtim.” (Öğ15)

“Matematik Uygulamaları ve İngilizce dersini annem seçti, Görsel Sanatlar dersini ben seçtim” (ÖĞ16)

“Spor ve Fiziki Etkinlikler ile Bilim Uygulamaları dersini ben seçtim. İngilizce dersine ailemle birlikte karar verdik.” (ÖĞ17)

“Bilim Uygulamaları dersini ben seçtim. Kur’an-ı Kerim dersini annem seçti. Matematik Uygulamaları dersini seçmemde ise ablam yardımcı oldu.” (ÖĞ18)

“Seçmeli dersler tercih formumu kaybettiğim için derslerimi okulumuzdaki rehber öğretmen seçti.” (ÖĞ19)

“Okula sonradan geldiğim için rehber öğretmen beni sınıf mevcudu daha az olan seçmeli derslere yerleştireceğini ama memnun olmazsam değiştirebileceğini söyledi yani ben seçim yapmadım.” (ÖĞ20)

“En çok ilgi duyduğum ve beni rahatlatıcak dersleri seçtim.” (ÖĞ21)

“Seçmeli derslerim Matematik Uygulamaları, Bilim Uygulamaları ve İngilizce. Hepsini annem ve öğretmenim birlikte seçince ben de o dersleri seçtim.” (ÖĞ22)

“Arkadaşlarım İngilizce, Spor ve Fiziki Etkinlikler ve Zekâ Oyunları derslerini seçince ben de o dersleri seçtim.” (ÖĞ23)

“Kendi isteğimle Matematik Uygulamaları, Zeka Oyunları ve Kur’an-ı Kerim derslerini, eğlenceli oldukları için seçtim.” (ÖĞ24)

“Ben annem ve babamla seçtim. Formda Matematik Uygulamalarını da işaretlemiştim ama çıkmadı.” (ÖĞ25)

“Matematik Uygulamaları, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, İngilizce derslerini kendim seçtim. Ailem karışmadı.” (ÖĞ26)

“Bütün seçmeli derslerimi kendim seçtim. Annem ve babam olumlu karşıladılar.” (ÖĞ27)

“Ailemin bana hiçbir baskısı olmadı ancak İngilizce dersini seçmemi istediler. Ben de notlu sistem olduğu ve karneye geçtiği için seçmedim.” (ÖĞ28)

“Müzik, Matematik Uygulamaları ve Zekâ Oyunları derslerine giriyorum. Matematik Uygulamaları ve Zekâ Oyunlarını annem ve babam seçti. Müzik dersini ise kendim seçtim.” (ÖĞ29)

“Dersleri kendim seçtim. Ailem sen hangisini istiyorsan seç dediler. Hz. Muhammedin Hayatı, Spor ve Fiziki Etkinlikler ile Zeka Oyunları derslerini seçtim. Seçmeli dersler notla değerlendirileceği için kolay ve hayatta iyi olduğum dersleri seçtim.” (ÖĞ30)

“Ben kendim seçtim. Sadece Matematik dersinde biraz zayıf olduğum için Matematik Uygulamalarını annem seçti. Zeka oyunlarına geçen sene arkadaşım giriyordu ve bana oldukça güzel olduğunu söyledi; ben de onun üzerine Zeka Oyunları dersini seçtim.” (ÖĞ31)

“İngilizce yerine ben Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçecektim fakat annem ve babam istemedi. Zekâ Oyunları ve Matematik Uygulamalarını kendim seçtim.” (ÖĞ32)

“İngilizce ve Zekâ Oyunları derslerini annem ve babamın kararıyla seçtim fakat Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini kendim seçtim.” (ÖĞ33)

“Geçen seneki seçmeli derslerimde çok ödev verildiği için bu sene Drama, Spor ve Fiziki Etkinlikleri ve Zekâ Oyunları derslerini seçtim.” (ÖĞ34)

“Arkadaşlarımla ortak seçtik. Ailem de izin verdi.” (ÖĞ35, ÖĞ36)

Öğrencilerin verdiği yanıtlara baktığımızda 2 öğrencinin öğretmen eksikliğinden başka dersleri seçmek zorunda kaldığını görüyoruz. Ayrıca 3 öğrenci de arkadaşlarının etkisinde kalarak, onlarla aynı sınıfta bulunmak için ortak karar aldıklarını ifade etmiştir. Bazı öğrenciler de not kaygısıyla hareket ederek görece kolay dersleri seçtiklerini belirtmişlerdir.

4.2. Velilerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırmaya katılan velilerin çoğunluğu (f:4) seçmeli derslerin seçiminde, sene başında okul idaresinden ya da rehberlik servisinden herhangi bir bilgilendirme almadıklarını belirtmişlerdir. Yine aynı sayıda veli ders seçiminde çocuklarıyla farklı istekte bulunmalarının soruna yol açtığını belirtmiştir. 2 veli ise notla değerlendirme uygulamasının çocukları ihtiyaç duyduğu derslerden uzaklaştırdığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca bazı veliler (f:2) sınıfların kalabalık olduğuna vurgu yapmışlardır. 1 veli ise haftada 35 saat dersin öğrencileri yordüğünü belirtmiştir.

“Seçtiğimiz derslerin sınıfı öğretmen eksikliğinden açılmıyor. Seçmeli ders saatlerinin fazla olduğunu düşünüyorum. Notla değerlendirme olduğu için de çocuğum ihtiyaç duyduğu dersleri seçmiyor.” (V1)

“Seçmeli derslerde yapılacak çalışmalar ilgili veya işlenecek konularla ilgili bilgi verilmiyor. Böyle olunca temel dersleri seçiyoruz.” (V2)

“Sene başında seçmeli derslerle ilgili herhangi bir rehberlik hizmeti almadık. Bazı derslerin seçiminde çocuğumla farklı dersleri istememiz çatışmaya neden oldu. Dersleri belirlerken uygulama alanı olup olmadığına dikkat ediyorum. Örneğin Müzik dersinde öğrencilerin enstrümanların olduğu bir Müzik sınıfı olması gerekir. Ayrıca notla değerlendirmenin olması biz velileri ve öğrencileri daha kolay, yüksek notların garanti olduğu dersleri seçmeye zorluyor. Bu durumda da çocuğun ilgi ve yeteneği olan alanları seçme olanağını ortadan kaldırıyor.” (V3)

“Sene başında ders seçimiyle ilgili okuldan bilgilendirme almadık. Bunun yanında ben oğlumdan zorunlu dersleriyle ilişkili olan dersleri seçmesini istedim. O daha çok Spor ve Fiziki Etkinlikler ile Drama derslerini istedi; sanırım not olayı yüzünden bu noktada problem yaşadık.” (V4)

“Seçmeli ders sayısı çok fazla olduğu için seçim yapmakta zorlanıyoruz. Ders sayısının daha az olmasını ve seçmeli derslerin zorunlu derslere destek olacak nitelikte olmasını istiyorum. Ayrıca çocuğum eğlenceli dersleri seçmek isterken ben ise notunun düşük olduğu dersleri seçmesini istedim bundan dolayı sıkıntı yaşadık.” (V5)

“Veli olarak biz başka ders istiyoruz, öğrenci başka ders istiyor. Bu noktada problem oluyor. Ayrıca haftanın bir gününün seçmeli derslere ayrılmasını istiyorum.” (V6)

“Sene başında seçmeli derslerle ilgili hiçbir şekilde bilgilendirilmedik. Seçmeli dersleri seçerken açıklamalı bir form olmadığı için tahminlerde bulunarak ders seçmekteyiz. Bu yüzden de dersler başladığında bazı sorunlarla karşılaşılıyor. Okul idaresince formdan önce velilere seminer gibi bir bilgilendirme yapılabilir. Ayrıca öğretmenlerin de bu derslere özen göstermesini rica ediyorum.” (V7)

4.3. Okul Yöneticilerinin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çoğu okullarındaki fiziki ortamın yetersizliği ve seçmeli ders sayısının fazla olmasından yakınmaktadır.(f:4) 2 yönetici de okullardaki materyal eksikliğinin, öğretmen eksikliğinin ve öğrenci sayılarının fazla olması sebebiyle ikili eğitime geçmelerinin süreci olumsuz etkilediğini dile getirmiştir. 1 okul yöneticisi öğretmenlerin seçmeli dersleri; zorunlu dersler kadar ciddiye almadığını belirtirken, yine 1 yönetici eğitim fakültelerinde seçmeli derslerin ders olarak okutulması ve görevdeki öğretmenlerinde hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Dikkat çekici diğer bir ifade de gelecek yıllarda 7 ve 8. sınıflarda da kademeli olarak katılımıyla derslik ve öğretmen eksikliğinin çok daha fazla hissedileceği yönündedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Fiziki ortamın yetersiz olmasından dolayı yaşanan sıkıntılar oldu. Seçmeli ders uygulamasına tüm koşullar iyileştirildikten sonra başlanması daha faydalı olurdu.”
(M1)

“Çok fazla sayıda seçmeli ders grubu olduğu için karmaşaya yol açıyor. Özellikle Bilim Uygulamaları ve Spor ve Fiziki Etkinlikler gibi uygulama gerekliliği olan dersler için mekân ve malzeme sıkıntısı oluyor. Bu nedenlerle seçmeli ders saatleri azaltılabilir. 2 veya 4 saat olabilir. Ders kitabı ve materyal temini sağlanmalıdır. Öğretmenler de seçmeli dersleri daha fazla ciddiye almalılar diye düşünüyorum.”
(M2)

“En büyük temel sorun okullardaki öğrenci sayısının fazlalığı bu yüzden çoğu ortaokul ikili eğitim vermektedir. İkili eğitimde gün içerisinde öğrencinin arka arkaya çok fazla derse girdiği görülmekte olup öğrencinin ders içerisindeki verimi düşmektedir. Ülke genelinde okul bina sayısının artırımı ile tüm ortaokulların tekli eğitime geçmesi sağlanmalıdır. Seçmeli dersler için gerekli materyallerin okullara gönderilmesi gerekir. Öğretmen yetiştiren fakültelerde müfredatın içerisinde ders olarak verilerek aynı zamanda şuanda görev yapan öğretmenlere branşlarına göre seçmeli derslerin içeriği ve işleniş konusunda hizmet içi eğitim verilerek öğretmenlerimizin bilinç olarak zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.” (M3)

“İkili öğretim yaptığımız için derslik ihtiyacı oluşmaktadır. Seçmeli derslerin tamamını açamıyoruz. Ayrıca öğretmen ihtiyacı nedeniyle açamadığımız seçmeli derslerde oldu. Öğrencileri diğer seçmeli derslere yönlendirmek zorunda kaldık. Bu durumda velilerin tepkisine neden oldu.” (M4)

“Ders seçiminde yaşanan en büyük sıkıntı ders sayısının fazla olması derslerin içeriğinin çok iyi tanıtılmamış olması nedeniyle veliler seçim yapmakta zorlanmaktadır. Onların kararsızlıkları ders seçimine müdahale etmemesi gereken okul idaresinin işini zorlaştırmaktadır. Velilerin seçimi sonunda ise istenilen dersin okulda verilebilmesi için yeterli insan kaynağının olmaması okul idarelerinin kendi çözümlerini üretmeye itmekte bu da sağlıklı olmamaktadır. Öğrenci ve veli arasındaki uyumsuzluklar okul idaresini ve öğretmenleri zor durumda bırakmaktadır.” (M5)

“Seçmeli ders sayısının çok olması derslik ihtiyacını artırmaktadır. Gelecek yıllarda diğer sınıfların da seçmeli dersleriyle birlikte derslik ve öğretmen ihtiyacının karşılanması oldukça zor görünmektedir.” (M6)

4.4. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Görüşmelerde sorulan sorulara verilen cevaplardan hareketle elde edilen bulgular, oluşturulan kategoriler çerçevesinde öğretmenlerin verdikleri cevaplardan doğrudan alıntı yapılarak ve frekans dağılımları verilerek analiz edilmiştir. Öğretmenlerden bazıları sorulara birden fazla yanıt vermiştir.

Çizelge 4.2: Öğretmenlerin “Okuttuğunuz Seçmeli Derslerin Neden Sizin Tarafınızdan Yürütüldüğüne Dair Görüşünüz Nedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yanıtlar	f
Kendi branşım olduğu için	9
Alan dersime yakın olduğu için	3
Özel ilgi alanım olduğu için	1
Öğretmen eksikliğinden	1
Görüşler Toplamın	14

Çizelge 4.2'deki bulgulara göre öğretmenlerin çoğu girdikleri seçmeli derslerin branşları ya da branşlarına yakın olduğu için yürüttüklerini belirtmişlerdir. 1 öğretmen özel ilgi alanına girdiğini, 1 öğretmende okuldaki öğretmen eksikliğinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu seçmeli dersleri verilme sürecini şöyle ifade etmişlerdir: “Bilim Uygulamaları dersini 5 ve 6. Sınıflar düzeyinde okutuyorum. Fen Bilimleri öğretmeni olduğum için ders içeriğini tamamlayıcı nitelikte olduğunu düşünüyorum” (Ö13). “Türkçe öğretmeniyim. Drama ve Okuma Yazma Becerileri seçmeli derslerine giriyorum. İki alan da branşımın alakalı” (Ö9). “Seçmeli Görsel Sanatlar dersini okutuyorum. Branşım olduğu için bu ders verildi” (Ö4,Ö7)

Çizelge 4.3: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin İşlenişi İle ilgili Herhangi Bir Hizmet İçi Eğitim Gördünüz Mü ?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yanıtlar	f
Hizmet içi eğitim görmedim	12
Branşıma uygun	2
Görüşler Toplamı	14

Çizelge 4.3'deki bulgulara göre öğretmenlerin çoğu hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin seçmeli dersi işleme nedenlerinin başında ise kendi branşlarına uygun olduğu fikri gelmektedir. Hizmet içi almadım diyen öğretmenlerden bazılarının görüşü şu şekildedir: “Hizmet içi eğitim görmedim. Kendi çabalarımla çalıştım ve kendimi yetiştirdim” (Ö9). “Hizmet içi eğitim almadım ama seminer döneminde Kur'an-ı Kerim derslerinin okutulması ile ilgili ilçede zümre öğretmenleri olarak 2 haftalık seminer çalışması yaptık.” (Ö5)

Çizelge 4.4: Öğretmenlerin “Öğrencilerin Seçmeli Derslere Karşı Yaklaşım ve Motivasyonunu Nasıl Değerlendiriyorsunuz; Zorunlu Derslere Yaklaşımı Arasında Fark Var Mı?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yanıtlar	f
Fark var	14
Fark yok	0
Görüşler Toplamı	14

Çizelge 4.4 incelendiğinde öğretmenlerin tamamı öğrencilerin seçmeli derslerdeki motivasyonunun; zorunlu derslerden daha farklı olduğu görüşündedirler. 6 öğretmen seçmeli derslerdeki motivasyonlarının daha fazla olduğu yönünde görüş bildirirken; 5 öğretmende bu yönde olumsuz görüş bildirmiştir. 3 öğretmen de dersleri kendi seçen öğrencilerin daha istekli olduğu ailesi gibi kendi dışında faktörler tarafından tercih edilen öğrencilerin daha isteksiz olduğu yönünde ifadeler kullanmışlardır. Öğrencilerin seçmeli derslerde daha ilgili olduklarını söyleyen öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir: “Görsel Sanatlar dersi tek saat olduğu için seçmeli Görsel Sanatlar dersine istekli geliyorlar” (Ö7). “5. sınıflar Bilim Uygulamaları dersinde ilgililer, etkinlikleri yapma konusunda daha istekli görünüyorlar” (Ö13). “Öğrenciler seçmeli derslerde İngilizceye daha istekliler. Konu yetiştirme kaygısı olmadan ders işlendiği için daha eğlenceli geçiyor” (Ö3). “Öğrenciler spor yapmayı sevdikleri için Spor ve Fiziki Etkinlikler dersine heves ve zevkle geliyorlar” (Ö10). “Öğrenciler seçmeli derslere daha istekli geliyorlar ancak derslerin planlanması ve değerlendirmesinden kaynaklanan problemlerin öğrencilerin yaklaşım ve istekliliğini olumsuz etkileyeceği kanaatindeyim” (Ö6).

Öğrencilerin seçmeli derslerde daha ilgisiz ve isteksiz olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir: “Genel olarak zorunlu derslere nazaran biraz daha rahatlar ya da şöyle söyleyeyim daha ciddiyetsizler ancak Drama dersinde çok hevesli olduklarını söyleyebilirim” (Ö9). “Genellikle seçmeli derslere karşı ilgisiz ve isteksizler. Zorunlu derslerde not korkusu var” (Ö8). “Öğrencilerin seçmeli derslere yaklaşımında derslerin kuralları dışında bir serbestlik bulduklarını ve bunun rahatlığını benimsemelerinin önemli olduğunu düşünüyorum” (Ö2). “Öğrenciler kendileri seçtikleri için istekliler fakat zorunlu derslere verilen önem kadar da önem

vermiyorlar” (Ö11). “Zorunlu derslerdeki ilgi ve motivasyon seçmeli derslerde biraz düşüyor. Seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almıyorlar” (Ö5).

Seçmeli dersi öğrencinin kendisinin isteyerek belirlemesine göre ilgilerinde farklılık olduğunu savunan öğretmenlerin görüşleri ise şöyledir: “ Spor ve Fiziksel Etkinlikler dersini isteyerek seçiyorlar fakat diğer dersleri zorunluluktan seçiyorlar” (Ö1). “Seçmeli dersi boş ders gibi algılayıp daha da rahat davranıyorlar. Dersi kendi seçerek gelen öğrenciler yetenekli ve istekli ancak ailenin isteğiyle veya başka nedenlerle gelenler ders yapmak istemiyor” (Ö4). “Ailenin tercihinine göre seçenler isteksiz davranıyor. Bilerek ve isteyerek seçen öğrenciler daha çok keyif alıyor” (Ö12).

Çizelge 4.5: Öğretmenlerin “Seçmeli Dersler Gerekli midir, Neden? ” Sorusuna İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini artırıyor	8
Öğrencilerin sosyalleşmesine katkısı var	1
Okulu eğlenceli hale getiriyor.	1
Gereksizdir.	4
Görüşler Toplamı	14

Çizelge 4.5 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun seçmeli derslerin gerekli olduğu yönünde ifadeler kullandıkları görülmektedir. 4 öğretmen seçmeli derslerin gereksiz olduğunu söylemektedir. Seçmeli derslerin gerekli olduğunu savunan bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir: “Seçmeli derslerin, öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma alışkanlıklarının geliştirilmesi açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu durum, öğrencilerin yeteneklerinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde de çok etkili” (Ö2). “Çocuklara ilgi ve yeteneklerine göre seçim yapma şansı tanımış oluyoruz” (Ö5). “ Bence her seçmeli derse uygun ortamlar yaratılırsa bu derslerden daha fazla verim alınabileceğine inanıyorum” (Ö3). “Seçmeli derslerin okuldaki zorunlu derslerin yoğunluğundan bir nebze olsun çocukları uzaklaştırdığını ve okulu eğlenceli hale getirdiğini düşünüyorum.” (Ö13).

Seçmeli derslerin gereksiz olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşlerinin altında imkânlardaki yetersizliklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Katılımcılardan bu yönde görüş bildirenlerin ifadeleri uygulamanın yeterince işlevsel olmadığı ve okulların sahip oldukları imkânların yetersiz olduğu noktasında birleşmektedir.

Çizelge 4.6: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslere İlişkin Bir Ölçme Değerlendirme Yapılmalı mıdır, Neden?” Sorusuna İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Evet, yapılmalıdır	7
Hayır, yapılmamalıdır	7
Görüşler Toplamı	14

Çizelge 4.6 incelendiğinde katılımcıların yarı yarıya kutuplaştığı görülmektedir. Notla değerlendirme yapılmasının uygun olduğunu ifade eden katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir: “Evet, yapılmalıdır aksi halde öğrenciler yeterli ciddiyeti göstermiyor, dersi önemsemiyorlar” (Ö13). “Yapılmalıdır. Çünkü öğrenciler not yoksa hiçbir çalışmayı yapmak istemiyorlar” (Ö4). “Mutlaka yapılmalıdır. Çocukların dersin önemini kavraması, ilgilerinin artması için gereklidir” (Ö5,Ö8).

Notla değerlendirme yapılmasına karşı olan katılımcıların ifadelerinden bazıları şöyledir: “Bence yapılmamalıdır. Öğrencilerin ilgilerine göre seçtikleri bu derslerde sınav yapmak çok mantıklı gelmiyor. Sınav uygulaması öğrencilerde yüksek not alabileceği derslere yönelmeye neden oluyor” (Ö14). “Yapılmamalıdır. Yapılacaksa da sınavla değil, performansla değerlendirme olmalıdır” (Ö12). “Hayır, notla değerlendirme yapılmamalıdır. Notlar TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sistemini etkilediği için seçmeli ders türüne göre adaletsizlik oluyor” (Ö11). “Yapılmamalıdır. Çünkü işin içine notla değerlendirme girdiğinde öğrenciler stres altında oluyor ve dersi sırf yüksek not alabilmek için çalışıyor” (Ö3).

Çizelge 4.7: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin Uygulanmasında Karşılaştığımız Problemler Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Karşılaşılan Problemler	f
Sınıfların kalabalık olması	4
Fiziksel olanakların yetersizliği	5
İlgisiz öğrencilerin gelmesi	3
Program eksikliği	4
Kitap, kaynak, materyal sıkıntısı	7
Öğrenci seviyesinin farklılığı	1
Görüşler Toplamı	24

Çizelge 4.7 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun kitap, materyal sıkıntısı, program eksikliği ve sınıfların kalabalık olmasından yakındığı görülmektedir. 3 öğretmen ilgisiz öğrencilerin seçmeli derse gelmesinden ve 1 öğretmen de dersteki öğrenci seviyesindeki farktan yakınmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden ilginç ve göze çarpanlar şöyledir: “Müfredat programının olmaması, eksik materyal ve planlamada yaşanan ciddi eksiklikler dersin işlenişini olumsuz etkiliyor” (Ö6). “Seçmeli dersleri genellikle öğrencilerin aileleri belirliyor; dolayısıyla çocuklar seçmeli derslere karşı ilgisizler” (Ö8,Ö9). “Etkinlikleri yapmak için sınıf ortamı uygun değil. Bilgisayar ve internetin çalışmaması gibi sorunlar oluyor. Öğrenciler malzeme getirmiyor ve etkinlikler eksik kalıyor” (Ö13). “Aslında ders CD’lerden şarkılarla, oyunlarla ve görsel materyallerle işlenebilse İngilizce daha zevkli hale gelecek ama benim seçmeli ders sınıfımda bilgisayarla ilgili sorunlar olduğu için kitaplardan, worksheet’lerden işlemek zorunda kalıyorum” (Ö3). “En büyük problem öğrencilerin seviyesinin aynı olmamasıdır. Örneğin 5. sınıfta Kur’an-ı Kerim dersini almış öğrenciyle, 6. sınıfta ilk defa seçen öğrencinin aynı sınıfta eğitim görmesi doğru değil” (Ö5). “Ben materyal sıkıntısı yaşıyorum. Zekâ Oyunları dersinde seviyelerine göre oyunlar bulmak zor olabiliyor” (Ö12). “Seçmeli derslerin daha programlı olmasında fayda var. Belirli bir müfredat ve kitap olursa daha faydalı olur” (Ö14). Öğretmenlerin görüşüne bakıldığında genelde materyal, fiziki olanaklar gibi altyapı sorunlarının olduğu ve seçmeli derslerde program ve müfredat eksikliğinin dersin yürütülmesinde aksaklıklara yol açtığı görülmektedir. Bu sebeple seçmeli dersler daha cazip hale getirilmeli ve fiziki şartlar düzeltilmelidir.

Çizelge 4.8: Öğretmenlerin “Seçmeli Derslerin Uygulanmasının İyileştirilmesi İçin Çözüm Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Cözüm Önerileri	f
Yeterli alt yapının oluşturulması	6
Öğrenci ilgi ve isteklerinin dikkate alınması	6
Ders yükünün azaltılması	2
Sınıf mevcudunun azaltılması	4
Ölçme ve değerlendirmenin kaldırılması	3
Öğrenci ve velilerin önceden bilgilendirilmesi	3
Görüşler Toplamı	24

Çizelge 4.8’e göre öğretmenlerin ifade ettikleri çözüm önerileri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu sınıf, kaynak, program gibi yeterli altyapının oluşturulması, öğrenci ilgi ve isteklerinin dikkate alınması ve sınıf mevcutlarının azaltılması gibi önerilerde bulunmuştur. Öğretmenler bu süreçte en çok altyapı eksikliğinden sorun yaşamaktadır. 3 öğretmen seçmeli derslerle ilgili öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi gerektiğini ve böylece derslerin seçiminde ilgi, istek ve becerinin ön plana çıkabileceğini önerisinde bulunmuştur. 3 öğretmen semeli derslerde ölçme ve değerlendirilmenin kaldırılması önerisinde bulunmuştur. Çünkü bu durumun öğrencilerde not kaygısı yarattığını düşünmektedirler. 2 öğretmende zorunlu derslerle birlikte düşünüldüğünde haftalık ders saatlerinin fazla olmasından yakınmış ve ders saatlerinin azaltılması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu konuda öğretmenlerin önerilerinden dikkat çekenler şu şekildedir: “Seçmeli ders adının değiştirilmesi gerekli öncelikle. Bazı öğrenciler derse girip girmeyeceğini seçiyor. Derse girmeyip bahçede dolaşan öğrenciler bile zaman zaman olmakta. Veliler seçmeli dersleri sınavlara yetiştirme kursları gibi algılayıp daha iyi öğrenir mantığıyla, öğrencinin başarısız olduğu dersleri seçiyor. Bu durumda da seçmeli derslerden yeterli verim alınamıyor” (Ö4). “Seçmeli dersler için daha kapsamlı programlar yapılmalı, ayrıca İngilizce seçmeli dersi için kitap hazırlanmalı” (Ö8). “Branş derslerinin ağırlığı çok fazla olduğundan seçmeli derslerinde eklenmesiyle ders yükü artıyor. Seçmeli ders müfredatı biraz daha basitleştirilmeli, okullardaki branş derslerinin yükü azaltılmalı, kalabalık sınıfları önlemek için derslik sağlanmalı, değerlendirme şekli öğretmenin tasarrufuna bırakılmalıdır” (Ö13). “Öğrenci ve

velilere seçmeli dersler tanıtılmalı, derslerin içerikleri hakkında ön bilgilendirmeler yapılmalıdır” (Ö14, Ö12, Ö2).

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin tartışma ve yorumlara yer verilmiştir.

5.1. Elde Edilen Bulgularla İlgili Tartışma Ve Yorum

Seçmeli ders; öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda seçim yapabildikleri farklı dersleri içinde barındıran bir ders uygulamasıdır. Çağın gerektirdiği nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi kaliteli bir eğitim sistemi yapılanmasından geçer. Bunun için de eğitime ayrılan bütçeye, okulların sahip oldukları imkânların iyileştirilmesine, eğitim-öğretim müfredatının yenilenmesine, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin donanımına verilen değer günümüzde çok daha değerli bir konuma gelmiştir (EARGED, 2011).

Araştırmaya katılan öğrencilerden 22'si (%61,11) seçmeli derslerin seçiminde ailelerinin etki altında kaldıkları ortaya çıkmıştır. Veliler de ders seçiminde çocuklarıyla farklı istekte bulunmalarının aralarında çatışmalara yol açtığını belirtmiştir. Taş (2004) tarafından yapılan araştırmada seçmeli derslerin kimler tarafından seçiliyor sorusuna 282 (%49,9) öğrenci “okul yönetimi tarafından seçildiği ve öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınmadığı” yanıtını vermiştir. Karagözoğlu (2015) tarafından 200 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada seçmeli dersleri tercih ederken etkili olan kimseler sorusuna 115 (%57,5) öğrenci anne, babasının ve anne, babasıyla kendisinin karar verdiğini; bunlardan sadece anne, babasının karar verdiğini söyleyenlerin oranı %32,5; anne, babasıyla birlikte karar verdiklerini ifade edenlerin oranı %25'dir. Oysa Demir (1995) ve Demir ve Ok (1996) tarafından yapılan çalışmada seçmeli ders seçiminde öğrencinin görüşünün mutlaka alınması gerektiği aksi halde zorunlu seçmeli ders olacağı belirtilmiştir. MEB'in seçmeli derslerle ilgili genelgesinde “seçmeli dersler öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda velisinin de rehberliğinde öğrenci tarafından seçilecektir” ifadesi yer almaktadır fakat elde edilen bulgulardan velilerin rehberlik

yapmaktan ziyade karar verme rolünü üstlendiği anlaşılmaktadır. Bu durumda seçmeli derslerin öğrencilerden çok velilerinin isteklerine hizmet ettiği söylenebilir.

Seçmeli ders uygulamasında istenilen hedeflere ulaşma açısından sene başında öğrenci ve velilerine okul idaresi ya da rehberlik servisi tarafından yapılacak bilgilendirme çalışması oldukça önem kazanmaktadır. Bu konuda elde ettiğimiz bulguların sonucuna göre veliler (f:4) seçmeli derslerin seçim sürecinde böyle bir bilgilendirme almadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuç Taş'ın (2004) çalışmasındaki öğrencilerin seçmeli derslerle ilgili mutlaka bilgilendirilmesi gerektiği sonucu ile örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan 14 öğretmenden 12'si (%85,71) seçmeli derslerle ilgili hizmet içi eğitim görmediğini ve kendi branşında ya da kendi branşına yakın olan seçmeli derslere girdiğini belirtmiştir. Hizmet içi eğitimler öğretmenlerin bilgilerinin taze kalması, mesleki ve kişisel gelişimlerinin devamlılık arz etmesi açısından oldukça etkili uygulamalardır. Taş (2004) yaptığı çalışmada öğretmenlerin çoğunluğunun hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirlemiştir. Seçmeli derslerin içeriği ve uygulanışı ile ilgili öğretmenlerin hizmet içi eğitim almaması; sınıftaki öğretmenin rolü düşünüldüğünde seçmeli derslerin verimliliği üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir.

Öğretmenlerin tamamı öğrencilerin seçmeli derslerdeki motivasyonunun, zorunlu derslerden farklı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Seçmeli derslerdeki motivasyonlarının daha fazla olduğu yönünde görüş belirten öğretmenler bu durumun öğrencilerin o dersi severek ve isteyerek seçmesiyle bağlı olabileceğini düşünmektedirler. Seçmeli derslerdeki motivasyonlarının zorunlu derslerden daha az olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenler de genel olarak bu durumu ailenin tercihi göre derse gelen öğrencilerde daha fazla yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Tezcan ve Gümüş (2008) tarafından öğrencilerin ders seçimini etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında elde ettiği öğrenci başarılı hissettiği derse ilgi duymaktadır sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin %50'si seçmeli derslerde notla değerlendirme uygulamasına sıcak bakarken; diğer yarısı notla değerlendirmenin öğrencilerde not kaygısını artırdığı, seçmeli ders seçiminde görece kolay derslere talebi artırdığı, öğrencileri fazladan stres altına soktuğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu;

Eyidoğan (2009) tarafından hazırlanan çalışmada elde edilen sınavda başarısız olma, sınav sonucunun kötü olması durumunda öğrencide sınav kaygısını artıracadığı ve bu durumun başarıyı ve derse olan ilgiyi azaltacadığı yönünde elde edilen sonuçla uyuşmaktadır. Bu bağlamda dersin karnede notla değerlendirilmemesi, temel eğitimden ortaöğretime geçiş (TEOG) sınavına etki etmemesi; dersi sadece yüksek not alabilmek için değil yeteneklerini keşfetmek ve çağın gerektirdiği becerileri kazanmak adına seçmeli derslerin müfredatta uygulanma amacına çok daha fazla hizmet edebilir.

Seçmeli derslerin uygulanmasında ise kitap, materyal sıkıntısı; fiziksel olanakların yetersizliği, sınıfların kalabalık olması gibi faktörlerin yarattığı problemler öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Karadeniz (2006) tarafından yapılan araştırmada “seçmeli dersler için ayrılan derslik/laboratuar yeterlidir” ifadesine ilişkin veli görüşlerinden elde edilen analizde katılımcıların %24’ kısmen, %42 hayır seçeneğini işaretlemişlerdir. “seçmeli dersler için kullanılabilir araç-gereçler yeterlidir.” ifadesine ilişkin yapılan analizde katılımcıların %40’ı kısmen, %36 hayır seçeneğini işaretlemiştir. Araştırmaya katılan ğretmen görüleri bu çalışmayla benzerlik göstermektedir. Bu gibi eksikliklerden dolayı okulların ve öğretmenlerin seçmeli ders uygulamasına yeterince hazır olmadığını belirterek, daha çok bu sorunların giderilmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Son olarak okul yöneticilerinden seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili elde edilen bulgular incelendiğinde fiziki ortamın yetersizliği ve seçmeli ders saatlerinin fazla olmasının süreci olumsuz etkilediğini belirten ifadeler kullandığını söyleyebiliriz. Buna ek olarak okullardaki materyal eksikliği, ğretmen eksikliği ve ğrenci sayılarının fazla olması sebebiyle ikili eğitime geçmeleri de yaşanılan problemler arasında yer almıştır. Gelecek yıllarda kademeli olarak 7 ve 8. sınıflarda da seçmeli derslerin uygulanacadığı düşünülürse planlama, sevk ve idarede çok daha fazla sorunun yaşanacadığını söyleyebiliriz.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara, bu sonuçlara ilişkin ileride yapılacak çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Araştırma sonucunda seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaşılan sorunlar 4 başlıkta toplanmıştır:

a) Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar:

1. Seçmeli derslerin seçiminde öğrenciler üzerinde ailelerinin etkisinin oldukça fazla olduğu görülmektedir.
2. İsteddiği ders okulunda verilmediğinden öğrenciler başka dersi seçmek zorunda kalmışlardır.
3. Okullarda yeterli derslik bulunmadığından öğrenciler seçtikleri bazı dersleri alamamışlardır.
4. Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığından ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ders seçemedikleri ortaya çıkmıştır.
5. Öğrenciler öğretmen eksikliğinden kaynaklanan sebeplerle istedikleri dersleri seçememişlerdir.
6. Sınıfların kalabalık olması nedeniyle dersler verimli geçmemektedir.
7. Seçmeli derslerin de zorunlu dersler gibi notla değerlendirilecek olması öğrencilerin yüksek not kaygısıyla ders seçimi yapmasına neden olmaktadır.

b) Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Velilerin Karşılaştıkları Sorunlar:

1. Öğretmen eksikliğinden kaynaklanan bazı seçmeli derslerin açılmaması.
2. Notla değerlendirme yapıldığı için öğrencilerin ihtiyaç duyduğu dersler yerine yüksek puan alabileceğini düşündüğü dersleri tercih etmesi.

3. Sene başında seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgilendirme ve rehberlik hizmeti alamamaları.
4. Seçmeli ders mantığını kavrayamadıklarından çocukları ile ders tercihi çatışması yaşamaları.
5. Seçmeli ders sayısının fazla olmasından tercih yapmakta zorlanmaları.
6. Seçmeli derslerle birlikte haftada 35 saat dersin öğrenciler için yorucu ve zor olduğunu düşünmeleri.

c) Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar:

1. Seçmeli ders sayısının fazla olması sebebiyle yeterli derslik bulunmadığı ortaya çıkmıştır.
2. İkili öğretim yapan okullarda seçmeli dersler için yeterli derslik bulunmadığı ortaya çıkmıştır.
3. Seçmeli derslere girebilecek yeterlikte öğretmen olmadığı ortaya çıkmıştır.
4. Yeterli derslik bulunmadığından sınıfların kalabalık olduğu ortaya çıkmıştır.
5. Yeterli sayıda dersli ve öğretmen olmaması sebebiyle velilerle sorunlar yaşanmaktadır.
6. Gelecek yıllarda 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin de sürece dâhil olmasıyla bu sıkıntıların daha da fazla artacağı ortaya çıkmıştır.

d) Seçmeli Derslerin Seçim Sürecinde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar:

1. Seçmeli derslere ait ders kitaplarının ve materyallerin olmadığı ortaya çıkmıştır.
2. Seçmeli ders sınıflarının kalabalık olması dolayısıyla derslerin yönetiminde sorunlar ortaya çıkmıştır.
3. İstemediği derslere gelen, ilgisiz öğrencilerle dersin işlenmesinde sorunlar oluşmuştur.
4. Öğretmenlerin seçmeli derslerle ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almadığı, branşına yakın dersleri yürüttüğü ortaya çıkmıştır.

5. Bazı öğrencilerde notla değerlendirmenin kaygıyı artırdığı görüşü ortaya çıkmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelenerek; öneriler iki başlık altında sunulmuştur:

6.2.1. Uygulayıcılara öneriler

1. Araştırma sonucunda seçmeli ders seçimlerinde öğrenciler üzerinde ailelerin etkisinin oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu nedenle ailelerin doğru karar verebilmesi için seçmeli derslerle ilgili gerekli bilgilere sahip olabilmesi gerekir. Bu yüzden ailelere yönelik eğitimler verilebilir.

2. Öğrencilere yönelik seçmeli derslerin içerikleriyle ilgili kapsamlı bir bilgilendirme yapılabilir. Böylece öğrencilerin derse olan ilgisi artırılarak seçmeli dersin amacına ulaşılabilir. Bunu sağlayabilmek için milli eğitim müdürlükleri ya da ortaokul müdürlükleri seçmeli derslerle ilgili tanıtım broşürleri hazırlayarak öğrenciler ve velilerin bilgilendirilmelerini sağlayabilir. Ayrıca okul rehber öğretmenleri seçmeli derslerin seçim sürecinde etkin olarak kullanılabilir. Öğrenci ve velilere seçmeli derslerin seçim sürecinde rehberlik yapılabilir.

3. İkili eğitim yapan okullarda seçmeli derslerin seçiminde derslik eksikliğinden dolayı istenilen derslerin seçilemediği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle öğrencilerin istemedikleri derslere girmek zorunda bırakıldıkları görülmüştür. Bu sorunu gidermek için okullar normal eğitime geçirilerek sorun çözülebilir. Ayrıca önümüzdeki yıllarda ortaokulların fiziki imkânları geliştirilirken seçmeli derslerin özellikleri de dikkate alınabilir. Okulların derslik ihtiyaçları giderilmediği takdirde, Taş' ın 2004 yılında yapmış olduğu araştırma sonucu ortaya çıkan seçmeli derslerin okul idaresi ve öğretmenler kurulu tarafından belirlendiğinin ortaya çıkması önümüzdeki yıllarda da karşımıza çıkacaktır.

4. Seçmeli derslere girebilecek yeterlilikte öğretmen bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Seçmeli derslerin programıyla ilgili olarak istekli öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir. Önümüzdeki yıllarda seçmeli derslerin öğretmenleri belirlenirken seçmeli dersin özelliği de göz önüne alınarak bu eğitimleri almış öğretmenlere görev

verilebilir. Ayrıca seçmeli derslerle ilgili olarak dönem sonlarında etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin istekliliği artırılabilir.

5. Seçmeli derslerin ders kitabı ve materyal ihtiyaçlarının biran önce karşılanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Özellikle öğrencilerin seçmeli derslere daha fazla önem göstermesi için bu durum son derece önem teşkil etmektedir.

6. Herhangi bir seçmeli dersi ilk defa seçen öğrenci ile daha önce bir ya da birkaç kez seçmiş olan öğrencinin aynı sınıfta yer alması; öğrenciler arasında seviye farkından kaynaklanan dersin işleniş sorunlarına sebep olmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için ortaokul öğrenimi süresince birkaç kez seçilebilecek dersler kendi içinde seviyelere ayrılabilir. Örneğin İngilizce1, İngilizce2, İngilizce3, İngilizce4 gibi.

7. Öğrencilerin seçmeli derslere olan ilgisini artırabilmek amacıyla, seçmeli derslerin programları uygulamaya yönelik düzenlenebilir.

8. İlkokul müdürleri tarafından 4. sınıf öğrencilerine yönelik seçmeli derslerle ilgili bilgileri içeren tanıtım çalışmaları yapılarak öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi sağlanabilir.

9. Okulları fiziki şartları iyileştirilirken seçmeli derslerin içerikleri de dikkate alınabilir.

10. Eğitim fakültelerinde öğretmen adayı öğrencilerin yan branş olarak sanatsal alanlardan ya da sportif branşlardan birini almaları sağlanabilir.

11. Yeni seçmeli dersler öncesinde pilot çalışmalar yapılarak yürürlüğe konulabilir.

12. Ortaokulları denetleyecek olan denetmenler de okullarda seçilen seçmeli derslere ilişkin olarak inceleme yaparak, gerekli düzenlemelerle ilgili raporlar sunabilirler.

6.2.2. Araştırmacılara öneriler

1. Seçmeli derslerin seçim sürecinde yaşanan sorunlarla ilgili önümüzdeki yıllarda 7. ve 8. sınıflarda da araştırma yapılabilir. Böylece araştırmanın kapsamı genişletilebilir.

2. Araştırma daha fazla sayıda ve farklı sosyo-ekonomik şartlara sahip okullarda yapılarak karşılaştırma imkânı sağlanabilir.

3. Araştırmacılar nicel bir çalışmayla daha fazla öğrenciye ulaşarak farklı sonuçlar elde edebilir.

4. Yapılan bu araştırma ilköğretim düzeyinde hazırlanmıştır. Benzer bir araştırma ortaöğretim düzeyinde hazırlanabilir.

5. Bu araştırma da seçmeli dersler bir bütün olarak ele alınmıştır. Başka bir araştırmada seçmeli dersler ayrı ayrı ele alınabilir.

7. KAYNAKLAR

- Altun, A.** (2009). “Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1-17.
- Arslan, M. M. ve Kılıç, Ç.** (2000). “Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- Aslan, M.** (2014). “Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Seçiminde Velilerin Göz Önünde Bulundurduğu Kriterlerin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aslantaş, İ.** (2011). “Ortaöğretim 9.sınıf Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Rehber Öğretmenlerin Etkisinin Gözlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Erciyes Üniversitesi.
- Balcı, A.** (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- Bilgili, M.** (2012). “Fransa’da Coğrafya Ders Kitaplarında Fiziki Coğrafya Konularının İşlenişi, Uygulanan Araştırmalar, Etkinlikler ve Özellikleri”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 256-273.
- Bewick, V. ve Southern, J.** (1997). “Factors Influencing Students Choice of Mathematics at A-Level”, *Teaching Mathematics and Its Applications*, 16(2), 74-78.
- Celep, C. ve Göğüs, N.** (2012). “A Comparative Research About Basic Training in Turkey and EU Communities, International Conference on New horizons in education inte2012”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55 (2012), 2-69
- Çelenk, S.** (2001). *Okul Dışı Etkilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Okuduğunu Anlama Başarısına Katkısı*. Yayınlanmamış (Yayın Kurulu Kararı Alınmış) Araştırma, A.İ.B.Ü.
- Çınar, Ç.** (2007). Yüksek Öğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Seçmeli Ders Olarak Beden Eğitimi Dersini Seçme ve Seçmeme Durumlarının Sebepleri ve Dersten Beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Dalkıran, O.**(2005). *Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Seçmeli Ders Olarak Öğrenciler Gözüyle Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir A.** (1996). “Üniversitedeki Seçmeli Ders Uygulamasının Öğrenciler ve Öğretim Üyelerince Değerlendirilmesi”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, C.2, Sayı 7, 24-31
- Demir, A. & Ok, A.** (1996). “Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 121-125.
- Diñçer, S.** (2011). “Öğretmen Yetiştiren Kurumlardaki Öğrencilerin Öğrenim Hayatları Boyunca Bilgisayar Öğrenme Düzeyleri ve Bilgisayar Okuryazarlıklarının İncelenmesi”, *Akademik Bilişim 2011*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Devlet Planlama Teşkilatı.** (2011). *Bilgi Toplumu İstatistikleri*.
- EARGED,** (2008). Seçmeli derslerin seçim kriterlerinin değerlendirilmesi araştırması. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- EARGED**, (2011). *21. yüzyıl öğrenci profili*. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Erçelebi, H.** (1995). “Danimarka Eğitim Sistemi”, *Eğitim Yönetimi, Yıl:1, Sayı: 1, Kış*.
- Ertürk, S.** (1984). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Eyidoğan, B.** (2009). *Bilişim Teknolojileri Dersinin İlköğretimde Seçmeli Ders Olmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Fidan, N.** (1985). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Hodgkinson, S. P. Ve Innes, J. M.** (2001). “The Attitudinal Influence of Career Orientation in 1st-Year University Students: Environmental Attitudes as a Function of Degree Choice”, *Journal of Environmental Education*, 32(3), 37-40.
- Karadeniz, A.** (2006). “Liselerde Eleştirel Düşünme Eğitimi”, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karagözoğlu, N.** (2015). “Ortaokul 5. Sınıflarda Tercih Edilen Seçmeli Dersler ve Tercih Nedenlerinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(1), 69-94.
- Kaya, M.** (2006). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlaki Konuların Ahlak Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 12.
- Kaymakcan.** (2006). “Türkiye’de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 27, Bahar
- Kazancı, E. E. , Soyalp, H. & Alav, Ö.** (2013). *AB Üyesi Ülkelerde Seçmeli Dersler: Danimarka, Fransa, İspanya, Almanya, İtalya ve Hollanda Örneği*. Kesintili 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu, Van: Yüzüncüyü Üniversitesi Yayınları.
- Kırıçoğlu, O.T.** (2009). *Sanat, Kültür, Yaratıcılık*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kocabaş, A.** (2005). “Hollanda Eğitim Sistemi ve Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Aktif Bir Model”, *Milli Eğitim Dergisi*, 167, 16-28.
- Manak S.** (2007). “İlköğretim Okullarında Uygulamaya Konulan Seçmeli Satranç Dersi Programının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi.
- MEB** (2006). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü İlköğretim Bilgisayar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara
- MEB** (2007). “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğindeki 5. Değişiklik”, *Resmi Gazete*, 20.08.2007, Sayı 26619.
- MEB** (2008). *Seçmeli derslerin seçiminde kriterlerin incelenmesinin değerlendirilmesi*, Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- MEB** (2012). *4+4+4 Soru – Cevaplar*, Ankara.
- MEB** (2014). İlköğretim Düşünme Eğitimi Öğretmen Klavuz Kitabı, Devlet Kitapları 7. Baskı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi. Ağustos 2005. Sayı 2575.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi. Haziran 2013. Sayı 2669.
- Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı.** (2007). *Avrupa birliği ülkelerinde eğitim denetimi*, isimli araştırmadan 2015 yılında yararlanılmıştır.
- O'Donnell, S. and Micklethwaite, C.** (1999). *Arts and Creativity in Education: An International Perspective*. London:(International Review of Curriculum and Assessment Frameworks).

- Oktay, A.** (2015). *21. Yüzyıl İnsan ve Eğitim*. XXIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulan Bildiri. Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Niğde, Türkiye, 16-19 Nisan.
- Özhamit, N.** (2003). “Türk ve Hollanda Eğitim Sistemlerinin İlköğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özmen, F. ve Yasan, T.** (2007). “Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Avrupa Birliği Ülkeleri ile Karşılaştırılması”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. 204-210.
- Özüt, A.** (2014). “İlköğretim Düzeyindeki Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Öğretmen ve Okul Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Pehlivan, F.** (2007). “Türkiye, Fransa ve İngiltere Eğitim Sistemlerinde Öğretimsel Etkinliklerin Denetiminin Yapısal Olarak Karşılaştırılması”, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesinin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı İçin Öngördüğü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Polat, S.** (2012). “Farklılıklar Yönetimi İçin Gerekli Örgütsel Değerler”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.12 Sayı 2, 1397-1418
- Saban, A.** (2002). *Öğrenme ve Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Saraç, C.** (2008). “Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Alanlarına Yönelik Lisans Programlarında Yer Almasını İstedikleri Seçmeli Dersler (Marmara Üniversitesi Örnekleme)”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1-11.
- Seferoğlu, S. S.** (2007). “İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı: Eleştirel Bir Bakış ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar”, *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.
- Stocking, V. B., & Goldstein, D.** (1992). “Course Selection and Performance of Very High Ability Students; Is There a Gender Gap?”, *Roepers Review*, 15(1), 48-51.
- Sümbül, M. & Gül, E. V.** (2007), *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okullarında Sanat Etkinlikleri Adı Altında Okutulan Derslerin Adana Örneğinde İncelenmesi*, Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildirileri 18-20 Haziran, Adana, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Basımevi, 2009, 267-270.
- Taş, B. S.** (2004). Seçmeli Ders Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Taşmektelgil, Y., Kılıçgil, E., Yılmaz, Ç. Ve İmamoğlu, O.** (2006). “İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi”, *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, 139-147
- Tavşancıl, E. & Aslan, E.** (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Epsilon.
- TBMM**, (1973). Mili Eğitim Temel Kanunu. *Resmi Gazete*, 24.6.1973 Sayı 14574.
- TBMM**, (2012). İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. *Resmi Gazete*, 11.04.2012 Sayı 28261.
- Tezcan, H., & Gümüş, Y.** (2008). “Üniversite Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 1-17.
- Tutkun, Ö.** (2010). “21. Yüzyılda Eğitim Programının Felsefi Boyutları”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt30, Sayı 3, 993-1016.
- Varış, F.** (1988). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Woolnough, B. E. (1994). “Why Students Choose Physics, or RejectIt”, *Physics Education*, 29 (6), 368-374.

Ünal, C. (2006). “Bazı AB ülkelerindeki halk eğitimi ve mesleki eğitim uygulamaları ve ülkemizin halk eğitimi ve mesleki eğitim uygulamaları açısından AB’ye uyumlulaştırılması”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Halk Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul.

Ülger, M. (2012). Dosya: Düşünme Eğitimi Dersi. Sayı:146, Nisan.

Ünal, S. ve Çolak, E. (2005). “AB Ülkelerinden Portekiz ve İspanya Eğitim Sistemlerinin İncelenmesi ve Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırılması”, *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 167, Yaz.

Yaman, E. (2010). “Psikoşiddete (Mobbinge) Maruz Kalan Öğretim Elemanlarının Örgüt Kültürüne ve İklimine İlişkin Algıları”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.10, Sayı 1, 547-578

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüceer, D. & Coşkun Keskin, S. (2012). Danimarka ve Türk eğitim sistemlerinin ilköğretim düzeyinde karşılaştırılması. ISSN: 1300-302X, OMÜ Eğitim Fakültesi.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://blog.milliyet.com.tr/avrupa-da-farkli-egitim-sistemleri/Blog/?BlogNo=353091>. Erişim Tarihi: 20.03.2015.

<http://www.ogretmeninsesi.com/sistemler/fransa4.htm>. Erişim Tarihi: 20.03.2015.

Akaydın, M.Ş. (2014). *21.Yüzyıl Öğrenci Profili*, İçel Koleji. <https://prezi.com/q1ma5sp0hws5/21-yuzyl-ogrenci-profil/> Erişim Tarihi: 14.04.2015

Akgül, Ö. (2012). *Zekâ Oyunları Dersi, Müfredat, Eğitim Oyuncak ve Materyali Hakkında Basın Duyurumuz*. <http://www.kimpsikoloji.Com/2012/07/Zeka-Oyunlari-Dersi-Mufredat-Egitim-ve-Materyali-Hakkinda-Basin-Duyurumuz>. Erişim Tarihi: 05.03.2015

Memurlar Net. (2013). *Ortaokulda bilişim dersi zorunlu oldu*, <http://www.memurlar.net/haber/377404/> Erişim Tarihi: 17.02.2014

EKLER

EK A: Öğretmen Görüşme Formu

1) Hangi seçmeli ders ya da dersleri okutuyorsunuz; bu derslerin neden sizin tarafınızdan yürütüldüğüne dair görüşünüz nedir?

2) Seçmeli derslerin işlenişi ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim aldınız mı?

3) Öğrencilerin seçmeli derslere karşı yaklaşım ve istekliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz; zorunlu derslere yaklaşımları ile arasında nasıl farklılıklar vardır?

4) Seçmeli dersler gerekli midir, neden?

5) Seçmeli derslere ilişkin bir ölçme değerlendirme yapılmalı mıdır, neden?

6) Seçmeli derslerin uygulanmasında karşılaştığınız problemler nelerdir?

7) Seçmeli ders uygulamasının iyileştirilmesi için çözüm önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Fırat EŞBAHOĞLU
Doğum Tarihi ve Yeri: İstanbul 06.09.1981
E-posta : esbah104@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU :

- **Lisans** : 24.06.2003, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği.
- **Yüksek Lisans** : İstanbul Aydın Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Yönetimi Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

Öğretmenlikte 12. yılını doldurmaktadır. Şu anda İstanbul ili, Bayrampaşa ilçesi Ali Ülker Ortaokulunda Fen Bilimleri öğretmenliği görevine devam etmektedir. İstanbul'un çeşitli okullarında öğretmenlik görevinde bulunmuştur.

Belge Tarihi	Türü	Veriliş Nedeni	Veren Makam	Belge Sayısı	İşleyen Adı	İşlem Durumu
13/07/2004	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İLÇE MEM	1487	Murat ŞENEL	İşlem Bitti